Novo mesto, 19. junija 1953

Cena 12 din

Stev. 24 Leto IV.

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33 — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 616-T-181. — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Tovariš Tito na proslavi 10. obletnice osvoboditve Istre:

To morje je bilo slovensko in mora biti slovensko!

Na veličastni proslavi ob 10. obletnici osvoboditve Istre je v nedeljo govoril v mali istrski vasi Beram blizu Pazina predsednik republike tovariš Tito o tržaškem vprašanju, o odnosih Sovjetske zveze do Jugoslavije in o balkanskem paktu. Stotisočglava množica ljudstva iz vseh krajev Istre, Primorja, Gorskega Kotorja, z otokov ter bližnje in daljne okolice se je zbrala in poslušala pomembne maršalove besede. V uvodu je tovariš Tito čestital Istranom k 10. obletnici osvoboditve in poudaril, da se je ljudstvo trinajst stoletij ob slovenski in hrvaški obali borilo za svoje življenje, svoj jezik in svoj obstoj. Nobena sila več ne bo odtrgala od te narodne celote niti koščka. Odločili smo se živeti enotno v skupnosti in čuvati nedotakljivost naše zemlje.

Tovariš Tito je nato govoril o vprašanju Trsta in ponovno poudaril, da leži vprašanje o ureditvi tega problema v kondominiju. Med ostalim je predsednik republike dejal:

»Italijanska vlada je zadnje čase poudarjala tako imenovano etnično načelo. Toda to etnično načelo ne bi bilo mnogo boljše od tistega, kar sem malo prej rekel o hribih, s katerih se vali kamenje. Njihov predlog je tako imenovano nepretrgano etnično načelo, po katerem naj bi zamižali na to, da žive od Tržiča do Trsta Slovenci, in dopustili, da bi bila nepretrgana črta, da se ozemlje ne bi trgalo. Dalje, da tudi ne bi pretrgali ozemlja med Trstom in Milno, čeprav sta tu Zavlje in Skedenj, ki sta tudi slovenska. Da bi bila Milna povezana s Trstom, se morata žrtvovati Skedenj in Zavlje, potlej pa pridejo Koper, Izola, Piran in vsa obala. Skratka, Hrvate in Slovence je treba od morja odrezati. To je stara praksa, ki naj bi nas pognala gor v hribe. Mi pa nočemo v hribe. Mi smo bili v hribih štiri leta, ko smo osvobajali našo zemljo. Mi hočemo biti spodaj na morju. (Viharno ploskanje in vzklikanje tovarišu Titu.) **Mi znamo živeti na morju, mi znamo pluti in plavati, znamo v morju loviti ribe... To morje je bilo slovensko in mora biti slovensko. Od tu, tja doli, mora biti jugoslovansko morje, ker je bilo stoletja naše morje, ne glede na to, da so nekateri naši predniki podlegli močnejšemu sovražniku. Zgodovinsko dejstvo je, da smo mi tu bili, da smo tu ostali in da bomo tu ostali. Ne, mi se ne bomo dali odriniti od tod. Mi ne zahtevamo nič njihovega, toda mi našega, kar smo že stokrat rekli, ne moremo in ne bomo dali.**

(Odobravanje.) **Če že moramo nekaj žrtvovati, naj bo to ne za imperialistične skomine, marveč za srečo narodov. Tako je in nič drugače!«**

(Dolgotrajno odobravanje in vzklikanje ljudstva: »Svojega ne damo, tujega nočemo!«)

Tovariš Tito je nato dejal, da za Trst ne licitiramo in da nihče izmed nas nima pravice popuščati v tem vprašanju. Podlaga za najpametnejšo rešitev tržaškega vprašanja je kondominij. Svobodno tržaško ozemlje naj bi imelo guvernerja, ki bi se menjaval in bil tri leta Italijan, nato pa Jugoslovan, vsakokrat pa bi bil njegov namestnik Jugoslovan oz. narobe. Tako bi v Trstu vzpostavili majhno, toda res složno skupnost, v kateri ne bi bilo nacionalne mržnje, v kateri bi vladal resnično demokratični sistem.

Ko je nadaljeval, je maršal Tito dejal, da se nam je zadnje čase Sovjetska zveza »res malo nasmehnila, toda po tem smehljaju je ostala še dalje namrgodena«. Kakšni so »mirovni načrti« SZ, kaže najbolj številka 860 obmejnih izzivanj in napadov, ki so jih na naših mejah po Stalinovi smrti povzročile sovjetske satelitske države. Rusi nas ne bodo prevarili — verjeli bomo samo njihovim dejanjem, ne pa besedam. Se vedno nas obrekujejo, da smo fašistična država itd. Nikdar nismo dejali, da nočemo s Sovjetsko zvezo normalnih diplomatskih odnošajev. Taki odnošaji so nam potrebni, čeprav so samo formalni. V sporu s SZ pa smo v 4-letni borbi zmagali, saj je vsemu svetu postalo jasno, da ni res tisto, kar o nas zlohotno govore, temveč to, kar govorimo in delamo mi! To je ena izmed naših največjih, zgodovinskih zmag, ki smo jo izbojevali zaradi enotnosti naših narodov in naše Partije. Enotnost bomo zato čuvali kot zenico svojega očesa, saj nam prinaša srečo in blaginjo.

»Balkanski pakt je močna trdnjava miru«, je pred zaključkom svojega govora poudaril maršal Tito in dejal, da bomo Jugoslovani ostali dosledni člani Balkanske zveze. Pojavili so se glasovi, ki zlonamerno pačijo smisel te zveze in nas obrekujejo, hočejo nas odvrniti od sporazuma s Turčijo in Grčijo. Toda naši narodi ne zaslužijo, da bi o njih dvomili. Dovoljkrat smo dokazali v najnovejši in prejšnji zgodovini, da smo vdani in pošteni zavezniki, ki ne obračajo plašča po vetru. Mi, Jugoslovani, znamo besedo držati in smo ter bomo vedno govorili resnico. Smo na strani vseh, ki se bore proti napadalnosti, ki čuvajo mir na svetu.

Vsa Slovenija in tudi vsa Jugoslavija je zelo toplo pozdravila besede maršala Tita. Pozdravili so jih tudi vsi tisti pošteni delovni ljudje na svetu, ki so za resničen mir in demokracijo. Na ljudeh onstran Jadrana je sedaj, da odgovorijo. Če jim je res do miru in za sožitje narodov na svetu, jim odgovor ne bi mogel biti težak. Svet pa jih bo sodil samo po dejanjih — ne po praznih besedah.

Železna ruda in boksit na Dolenjskem

Po poročilih Geološkega zavoda v Ljubljani so bile odkrite na Dolenjskem izredno velike količine železne rude, ki vsebuje 10 do 30 odstotkov železa in kakih 25 odstotkov boksita. Nahajališča te rude se raztezajo v več pasovih v bližini Turjaka, Cajnarja in Karloviča. V laboratorijih Geološkega zavoda bodo proučili postopek, kako bi na povsem preprost način ločili železno rudo od boksita in dobili koncentrat železne rude, ki bi ga lahko izkoriščale naše železarne. Boksit bi lahko izkoriščale tovarne gline in aluminija.

Izkoriščanje rude bi bilo ceneno, saj so našli predvsem površinske plasti, ki bi jih lahko izkoriščali z dnevnim kopom.

Dolenjska, ki skriva v svoji zemlji prav gotovo precejšnje rudne zaklade, v veliki meri sploh še ni raziskana. O železnih in drugih rudah se precej govori tudi v novomeškem okraju. Okrajni desetletni gospodarski načrt predvideva zato že v bližnji bodočnosti večja geološka dela, ki naj pokažejo, kakšne rude so skrite v nedrjih Dolenjske.

V Dragomlji vasi grade vaški vodnjak

Da vsaj delno odpomorejo pomanjkanju vode, so se prebivalci Dragomlje vasi pri Suhorju v Beli krajini odločili, da si zgrade vaški vodnjak. Dela pri izkopu in pripravi peska so opravili po večini s prostovoljnim delom. Navzlic dobri volji vaščanov pa obstaja nevarnost, da vsem delom in stroškom sami ne bodo kos in da bo delo zastalo, če ne bodo dobili pomoči od drugod. Prav bi bilo, da bi njihovo prizadevnost podprl okrajni ljudski odbor iz svojih investicijskih in drugih sredstev, da bi bil vodnjak dograjen še letos.

Nagrado in prehodno zastavico je dobila novomeška lovska zveza

V tekmovanju okrajnih lovskih zvez Slovenije je dosegla največ točk v uničevanju roparic in zatiranju škodljivcev okrajna lovska zveza Novo mesto. Tudi v organizaciji dela je dosegla prav lepe uspehe. Za vse to je po sklepu skupščine Republiške lovske zveze prejela prehodno zastavico in 22.000 din nagrade. Upravni odbor okrajne lovske zveze je sklenil, da bo tudi letos zastavil vse sile za krepitev socialističnega lovstva.

Koloradar v ribniški dolini

V zadnjih dneh so v okolici Ribnice odkrili številna legla koloradskega hrošča — znak, da so bili lanski pregledi slabi in površni. Zaradi deževja sta letos izostala že dva pregleda krompirišč. Posamezniki, ki brez »pozivov« pregledujejo krompirišča, pa so našli že veliko število hroščev. Tako je v Bukovici samo en kmet na eni parceli dobil nad 80 hroščev!

Kritizirati moramo kmetijsko zadrugo Ribnico, ki še do danes ni postavila skupine, ki bi pomagala zatirati kmetom nevarnega zajedalca s kemičnimi sredstvi. Nasprotno pa zasluži vso pohvalo zadruga v Jurjevici, ki tako skupino že ima postavljeno in uspešno sodeluje v boju proti nevarnemu krompirjevemu škodljivcu.

Kmete v ribniški dolini opozarjamo, da naj izkoristijo vsako uro lepega vremena za preglede krompirišč. Kaj lahko se jim sicer zgodi, da bo prihodnje leto požrešnega koloradarja na mernike, zato pa toliko manj krompirja!

O. K.

Desetletni gospodarski načrt občine Gradac

Občina Gradac v Beli Krajini je pred dnevi izdelala desetletni gospodarski načrt, ki bo za bodočih deset let služil občinskemu ljudskemu odboru kot podlaga za postopno izboljšanje gospodarskih, kulturno prosvetnih in komunalnih razmer. Desetletni načrt občine Gradac predvideva ureditev zdravstvene ambulante v Gradacu, ordinacijske sobe za zobozdravnika, izboljšanje cestnega omrežja v občini in dokončno ureditev Doma ljudske prosvete v Gradacu, kjer naj bi bila kinodvorana. V gospodarskem načrtu so predvidene tudi razne adaptacije pri šolskih stavbah v občini Gradac, namestitev Kmetijske šole v gradaškem gradu itd.

Takšni gospodarski načrti so vsekakor zaželeni tudi pri ostalih občinah Bele Krajine. Gradaška občina je z osnutkom 10 letnega gospodarskega načrta dala lep vzgled, kako je potrebno načrtno reševati gospodarsko problematiko občine. Okrajni ljudski odbor v Črnomlju in Društvo prijateljev Bele Krajine v Ljubljani bosta z 10-letnimi plani belokranjskih občin seznanjena z vsemi problemi, ki v živo zadevajo belokranjskega delovnega človeka.

—c.

Cesta do novomeškega kolodvora bo še letos tlakovana

Te dni bodo gotovi načrti za dotlakovanje zvezne ceste, ki vodi skozi Novo mesto in je bila lani modernizirana do stavbe okrajnega ljudskega odbora. Kakor smo zvedeli na Ljudskem odboru mestne občine, bodo dela kmalu oddana, tako da bo cesta lahko do jeseni gotova, mesto pa se bo vendarle iznebilo prahu in blata tudi na tem delu Ljubljanske ceste.

Poverjeniki »Prešernove družbe«! Javljajte Glavnemu odboru Prešernove družbe svoje naslove in koliko članov predvidevate pridobiti, da Vam pošljemo navodila in odgovarjajoče število tiskovin!

»Belokranjski zbornik« bo le izšel

Priprave za dostojno izdajo »Belokranjskega zbornika« so po daljšem posvetovanju napredovale tako, da je določen redakcijski odbor, ki ga sestavljajo: Bole Dušan, Fir Regina, Jakac Božidar, Jarc Janez, Kramar Janez, Vitkovič Janez in Lojze Zupanc. Gradivo, ki so ga za zbornik v poslednjih dveh letih zbrali belokranjski prosvetni delavci, je obširno in zajema vso problematiko Bele krajine v času NOB.

Redakcijski odbor se je na zadnji seji, ki je bila v Podzemlju, odločil, da bo zbornik vseboval sledeča poglavja: Zgodovinski pregled Bele krajine do leta 1941, Prvi znanilci nove dobe, Kapitulacija stare Jugoslavije, Osvobodilna borba — herojska doba belokranjskega ljudstva, Država v državi in Gospodarski razvoj. Uredniški odbor bo privabil k sodelovanju vidnejše osebnosti, ki so v času NOB odigravale važno vlogo pri oblikovanju prve ljudske oblasti v Beli krajini v času borbe.

»Belokranjski zbornik« bo izšel za deseto obletnico SNOS, ki bo prihodnjo pomlad počaščena z velikimi festivalnimi dnevi v vseh večjih krajih Bele krajine.

—c

Iz prakse občinskih ljudskih odborov na Kočevskem

30 otrok ji zaupajo, 500 dinarjev za šolske potrebščine pa ne

Delo svetov za kulturo in prosveto bo treba izboljšati

Svet za kulturo in prosveto OLO Kočevje je pred 14 dnevi sklical posvetovalno sejo predsednikov občinskih svetov za kulturo in prosveto. Razen zastopnikov občine Mozelj, Kostelj, Osilnice in žal tudi Kočevja (!) so se je udeležili predsedniki vseh občinskih prosvetnih svetov.

Na seji so obravnavali vprašanje vsebine in oblik dela prosvetnih svetov na občinah, njihove kolektivne skrbi za splošna šolska in izvenšolska kulturno prosvetna vprašanja, govorili so o pripravah za proslavo jesenskega praznika Kočevske in o ostalih tekočih nalogah.

Ugotoviti je treba najprej, da sveti za kulturo in prosveto pri občinah na splošno vzeto **slabo delajo.** Nekateri so popolnoma nedelavni in se na pr. v Ribnici, Kočevski Reki, Loškem potoku in samem Kočevju doslej sploh še niso sestali! V najboljših primerih so imeli največ do 3 seje v 6 mesecih, čeprav v občinah mrgoli vprašanj, ki vpijejo po rešitvi. Navzoči predsedniki svetov so zato sklenili, da bodo vnesli v svoje delo red in se sestajali vsak mesec vsaj enkrat. Več skrbi bodo morale posvetiti pestrim problemom kulturnoprosvetnega dela tudi organizacije SZDL in Zveze komunistov.

Mnoge šole na Kočevskem se nahajajo v težavnih materialnih pogojih, posebno tiste v oddaljenih in pasivnih krajih. Proračuni za prosveto so sila skromni, celo pri uresničevanju teh pa kažejo nekateri občinski odbori slabo razumevanje za šolske potrebe. Učiteljstvo nima na razpolago sredstev za najnujnejše šolske drobnarije. Več kot podcenjevalno in žalostno je n. pr. dejstvo, da nekatere občine zaupajo učiteljici do 30 in več otrok, ne zaupajo pa ji 500 ali 1000 dinarjev za uradne šolske izdatke! Učiteljstvo kupuje v mnogih primerih iz lastnega denarja nujno potrebne učne pripomočke. Občina Mozelj dolguje n. pr. učiteljici iz Spodnjega loga 8.500 dinarjev, občina Kostelj učiteljici iz Kuželja 1850 din, občina Draga pa učiteljici iz Trave kar celih 20.000 dinarjev!

Občinski ljudski odbori naj učiteljstvu nemudoma poravnajo te dolgove, hkrati pa naj poskrbe, da do takega zapostavljanja prosvetnih delavcev v okraju ne bo več prišlo!

Pameten je predlog, da bi sveti za prosveto skupno z učiteljstvom sestavljali šolske proračune ob zaključku šol. leta, med počitnicami pa bi občine pripravile vse potrebno za nemoten začetek pouka.

Skrb in odnos do šolstva se postopoma izboljšuje. Kmetijska zadruga Sodražica je n. pr. prispevala šoli 100.000 dinarjev in prav bi bilo, da jo posnemajo tudi druge zadruge in podjetja v okraju. Premalo pa so občinski prosvetni sveti doslej skrbeli za delo kulturno umetniških društev, za organizacijo splošnega izobraževanja in za knjižnice. V Ribnici, Sodražici, Vel. Laščah in drugod bo treba ustanoviti otroške vrtce ter razbremeniti gospodinje.

Pred Kočevsko stoje v jeseni veliki dnevi. Občinski prosvetni sveti bodo morali zato poskrbeti za poživitev splošnega kulturno-prosvetnega dela v svojih krajih in za kulturno ureditev trgov in vasi.

Tone Ožbolt

Za spomenik NOB v Novem mestu so prispevali

Mestnemu odboru Zveze borcev NOV Novo mesto so darovali doslej za spomenike NOB v Novem mestu 841.265 dinarjev:

Sindikalna podružnica SGP »Pionir« Novo mesto 4.930 din, delovni kolektiv Lesno industrijskega podjetja, Bršljin, 500.000 din, delovni kolektiv OGP »Krka« 20.000 din, Sindikalna podr. kurilnice 45.000 din, Bogdan Osolnik, Novo mesto 1.000 dni, Mara Osolnik, Novo mesto 1.000 din, Sindikalna podružnica železničarjev — promet 6.320 din, Sindikalna podružnica železniške sekcije Novo mesto 6.040 din, Sindikalna podružnica sodišča Novo mesto 3.500 din.

Delovni kolektiv Industrije perila Novo mesto 10.000 din, Invalidsko podjetje Novo mesto 6.715 din, sindikalna podružnica gostincev Novo mesto 4.560 din, delovni kolektiv Cevljarstvo Novo mesto 100.000 din, sindikalna podružnica »Cegrad« Novo mesto 5.000 din, delovni kolektiv mesarije Novo mesto 25.000 din, delovni kolektiv »Prehrana« Novo mesto 15.000 din.

Delovni kolektiv »Remont« Novo mesto 13.000 din, Zadružno trgovsko podjetje Novo mesto 50.000 din, delovni kolektiv in sindikalna podružnica OKAP Novo mesto 9.800 din, Adam Ivan, frizer Novo mesto 1.300 din, dr. Smolej Dušan, odvetnik Novo mesto 3.000 din, in Mirtič Franc, upravnik vodovoda Novo mesto 100 din.

Delovni kolektivi, sindikalne podružnice in prebivalci Novega mesta! Posnemajte plemenite darovalce in priložite po svoji zmogljivosti primeren znesek za postavitev spomenikov, da bomo lahko dostojno počastili spomin padlih borcev, talcev in žrtev fašističnega nasilja!

Mestni odbor ZB Novo mesto

• • •

Da ne bodo rojaki iz Clevelanda v skrbeh

Slovenska izseljenska matica je dobila 12. junija brzojavko iz Clevelanda, v kateri nam sporočajo, da je divjal 8. junija nad Clevelandom silovit tornado, v katerem je bilo ubitih 8 ljudi in porušenih 200 hiš. V brzojavki je javljeno, da pri tej nesreči ni bil prizadet nihče izmed slovenskih rojakov in ni bila porušena nobena stavba clevelandskih Slovencev.

VREMENSKA NAPOVED

Nestalno vreme bo trajalo do začetka druge polovice tekočega tedna. V nadaljnjem poteku izboljšanje, pogostokrat tudi jasno in vroče, a še verjetneje krajevne nevihte. Od srede naslednjega tedna dalje zopet nestalno vreme s pogostimi padavinami.

O krepitvi obrti, ureditvi gostiln in o trgovini je razpravljal Okrajni ljudski odbor Črnomelj

Na dnevnem redu IV. redne seje okrajnega ljudskega odbora Črnomelj je bilo 10. junija vprašanje obrtništva, gostilniških obratov in trgovine.

Število obrti v okraju še ni doseglo predvojnega stanja. Leta 1939 je bilo v Beli krajini 385 obrti s 110 pomočniki in 132 vajenci. Skupno je bilo zaposlenih v obrti 627 ljudi, torej znatno več kot v industriji, ki je takrat zaposlovala le okrog 150 ljudi. Lani se je število obrti dvignilo na 294, število pomočnikov na 210, število vajencev pa je padlo na 75. Dokaj visoko število vajencev v obrti leta 1939 in nizko v letu 1952 kaže, da se obrtniki otepajo vajencev, ko jih je treba plačati, prej pa tega ni bilo in so bili vajenci bolj zaželeni, saj so takorekoč delali tri leta zastonj. Nizko število vajencev kaže nazadovanje obrti, kajti brez naraščaja ne bo napredka.

Niko Belopavlovič — predsednik Gospodarskega sveta OLO Črnomelj

Posamezne obrti v Beli krajini očividno izumirajo, nekaterih nujno potrebnih pa sploh ni. Na splošno je v gradbeni stroki najmanj vajencev, čeprav ima prav ta največ možnosti obstoja. 80% okraja je elektrificiranega, vsako leto je v rabi več električnih strojev, v okraju pa ni niti ene obrtne delavnice elektromehanične stroke. Podobno je z urarji, vodovodnimi inštalaterji in drugimi. Dokaj pa je razpaseno šušmarstvo, posebno še v gradbeni stroki. To je vsekakor tudi posledica nepravilnih odnosov do obrtništva sploh in podcenjevanja njegove vloge v današnji dobi. Na občinskih ljudskih odborih leži odgovorna naloga, da posvete vprašanju novih obrtnih delavnic vso pozornost.

»NAŠI DEDJE SO SE BORILI PROTI DESETINI, MI SE PA BORIMO PROTI PETINI...«

V razpravi po poročilu predsednika gospodarskega sveta tovariša Nika Belopavlovića se je prvi oglasil k besedi član Zbora proizvajalcev tov. Lovro Rems iz Črnomlja. Zavzemal se je za znižanje davka obrtnikom, ki je zelo visok. Povprečje 24.255 din davka na privatnega obrtnika se mu zdi preveč. Poudaril je, da »so se naši dedje borili proti desetini, mi obrtniki pa se moramo boriti proti petini, ki jo dajemo v obliki davka«. Po njegovem izhajajo privatni obrtni, ki samo zaradi tega, ker delajo nadure, sicer bi že vsi omagali, čeprav ne bi imeli nobenih davkov.

V odgovoru na Remsovo izvajanje je tov. Belopavlovič pojasnil, da se ne more primerjati nekdanja desetina z današnjim prispevkom za skupnost. Poleg tega obrtna podjetja državnega ali zadružnega sektorja plačajo oziroma prispevajo znatno več. 40 delavcev v tovarni Belsad, ki je pravzaprav slabo opremljeno obrtno podjetje, prispeva n. pr. skupnosti 40 milijonov dinarjev, 235 privatnih obrti v okraju pa komaj 5,700.000 din. Dohodek obrti je neprimerno večji kot dohodek kmetijstva — in vendar kmetje bolj redno odvajajo davke skupnosti kot obrtniki. V nadaljnjem razpravljanju je tov. Rems priznal, da je res nekaj privatnih obrtnih obratov, ki lepo izhajajo z davki in tudi sicer — verjetno na račun malih obrtnikov, ki so morda tu in tam res preveč obdavčeni.

GOSTILNE SO SKRAJNO ZANEMARJENE, GOSTILNICARJI PA KUPUJEJO ZEMLJO

Pred vojno je bilo v okraju 67 gostišč, sedaj jih je 37, kar po številu približno zadostuje. Kar pa zadeva snago, čistočo in opremo, pa so na splošno gostišča na psu. Gostilniška dovoljenja so dobili vsi, ki so imeli za to pogoje, v skoraj vseh primerih pa so to tudi največji posestniki, pri katerih se pojavlja težnja za večjimi obrtmi. To je po malem — vračanje na staro: zaposlovati hlapce in dekle ter si polagoma ustvarjati krog odvisnih ljudi, na katerih račun živi tak privatni imetnik obrti. Za boljšo postrežbo, za večjo čistočo in lepšo opremo obratov se nihče ne briga, ker mu je gostilna samo pripomoček za večji zaslužek. Tako je na primer privatni gostilničar Gorupič z Loke pri Črnomlju pred kratkim kupil 1 hektar velik vinograd, lokal pa ima tako zanemarjen, da bi se ga izognili tudi cigani, če bi imeli drugod boljšo izbiro. Gostilničar Klepec v Črnomlju v stari Jugoslaviji ni mogel dobiti dovoljenja za hlev poleg gostilne, sedaj pa ga je dobil, vendar prav gotovo ne v interesu javne higiene.

Odločiti se bo treba, kdo bo samo gostilničar, kdo pa samo kmet. Oboje skupaj ne gre. Prav tako ne bo mogel imeti posameznik več obrti hkrati. Za obrtnike je določen zemljiški maksimum.

PREPOVED TOČENJA HIBRIDNIH VIN, UKINITEV MALIH ŽAG, RAZVIJANJE OBRTI

V nadaljnji razpravi so odborniki soglasno sprejeli predlog, da se prepove vsako točenje hibridnih vin (šmarnice) v gostilnah. Za prva dva prestopka je predvidena denarna kazen, za tretji pa odvzem obrti. Prav tako so se strinjali s predlogom prepovedi postrežbe z alkoholnimi pijačami mladoletnikom. Predlog o ukinitvi malih žag venecijank, ki uničijo mnogo lesa, je sprožil živahno razpravo. Gradčani bi radi obdržali krajevno žago, čeprav ni na primernem kraju in že nekaj mesecev ne obratuje. Odbornik Suhorepec iz Otovca se je prav tako zavzemal za obstoj malih žag, ki so najbolj priročne za rezanje lesa za kmečke potrebe. Bil pa je za to, da se žage, ki uničijo les, vsekakor ukinejo. Na predlog, da bi obratovalo v okraju le 6 žag veneciank in dve s polnojarmeniki, bodo občinski odbori še dali svoje pred. loge.

Odbornik Jure Spehar iz Damlja je predlagal, da bi v obrti sprostili iniciativo posameznikov in omogočili vsakomur, ki kaj zna, da opravi izpit. Mišljenja je bil, da bo slab obrtnik tako propadel. Taka široka sprostitev pa bi prav gotovo slabo vplivala na kakovost izdelkov.

Občinski odbor Semič se resno trudi za razvoj obrtnih podjetij in ima pri tem že lepe uspehe. Take pogoje kot Semič

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predlog mestne konference SZDL v Novem mestu:

Zbor proizvajalcev naj bi vo tudi pri mestni občini

Med najvažnejšimi vprašanji, ki jih je obravnavala nedavna mestna konferenca SZDL v Novem mestu, je ugotovitev, da je treba vnesti v prakso organizacij SZDL več konkretnega političnega dela. Pokazalo se je namreč, da ljudi živo zanimajo dogodki doma in po svetu. Organizacije navadno podcenjujejo svoje člane. Zaradi tega v mestu ni bilo zanimivih predavanj in komentarjev kot n. pr. vprašanje balkanskega sporazuma, obisk tovariša Tita v Angliji, Stalinova smrt, zakon o verskih skupnostih in pod. Organizacije SZDL ob teh konkretnih vprašanjih doslej niso v dovoljni meri ustvarjale javnega mnenja, čeprav so v prvi vrsti poklicane za tako, izrazito politično delo.

Precej je konferenca razpravljala o zboru proizvajalcev pri mestni občini. Znano je, da imajo zdaj zbore proizvajalcev le okrajni ljudski odbori. Cedalje večje potrebe rastoče komune pa kažejo, da je neposredno sodelovanje predstavnikov proizvajalcev v mestni občini potrebno. Že zdaj ljudski odbor mestne občine vabi na posvetovanja in razgovore predstavnike delovnih kolektivov, ki imajo in morajo imeti pri odločanju, kako naj se razvija mestno gospodarstvo, komunala itd., odločujočo besedo. Zato je bilo sklenjeno, da bo Mestni odbor SZDL poslal Svetu za zakonodajo predlog za uvedbo zbora proizvajalcev pri mestni občini.

Dalj časa je konferenca razpravljala tudi o socialistični trgovski morali in pojavih v naši trgovini. Mnenje trgovske zbornice, da naj bi n. pr. javna bolnišnica kupovala specerijsko blago v drobni prodaji namesto po njžjih cenah na debelo, dovolj jasno kaže duha, ki vlada v nekaterih trgovskih krogih Novega mesta. »Oskrbovalnino v bolnišnici tako plača bolnik ...« se je po izjavi tov. Modičeve izrazil nek predstavnik trgovske zbornice. Duh, ki veje iz takih izjav, kaže na upravičenost javne kritike, ki je na mnogih sestankih in konferencah v zadnjem času zadevala trgovino. Napačno bi bilo seveda valiti vso krivdo za visoke in dostikrat nesorazmerne cene blaga le na trgovino. Res pa je, da se akumulacija v trgovini ne bi smela ustvarjati. Blago naj pride do potrošnika po čim cenejši poti., zato pa mora priti trgovina pod nadzorstvo potrošnikov. Delegati so na konferenci predlagali, naj zastopa MO SZDL stališče, da je v trgovinah treba upeljati namesto delavskega samoupravljanja široko družbeno upravljanje. Znatno pa bo treba okrepit. trg. inšpekcijo in revizijsko službo. Zlasti slednja je v borbi proti gospodarskemu kriminalu nujno potrebna, podpirati pa jo bo morala najširša ljudska kontrola.

Med ostalim so delegati ostro obsodili pasivno zadržanje nekaterih slojev novomeške inteligence do socialistične stvarnosti. Taki ljudje prav vneto kritizirajo delo komunistov, ljudske oblasti in pod., sami pa stojijo povsod ob strani. Za stenami svojih pisarn pozabljajo, da so državni uradniki in s tem — prvi služabniki ljudstva, ki jih plačuje s trudom svojih rok. Taki ljudje pozabljajo, da je med pasivnostjo suhokranjske jajčarice in novomeškega intelektualca precejšnja razlika! Slednji s svojo pasivnostjo in kritikastrstvom škodljivo vpliva na okolico, kjer živi. Organizacije SZDL morajo zato tudi take probleme pogumno načenjati in jih brez malomeščanske obzirnosti spravljati na svetlo.

Konferenca je prav tako obsodila tiste redke prosvetne delavce, ki se trkajo na prsa zaradi svojih starih zaslug, pri tem pa prenašajo iz gostilne v gostilno prazna gobezdanja in obrekujejo mlajše prosvetne kadre. Namesto da bi taki tovariši vnašali v mlajše sodelavce duh patriotizma in gorečnosti do naše stvarnosti, razbijajo s svojim sovražnim čvekanjem enotnost in delovni polet prosvetnih delavcev.

Nič skupnega nimajo z likom socialističnega človeka tudi tisti komunisti, ki iz kakršnihkoli vzrokov zganjajo tercializem v organizaciji. Konferenca je razpravljala o teh vprašanjih in obsoja raznašanje praznih, škodljivih vesti, »solatarstvo« in sektaštvo, ki se ponekod pojavlja.

Nenehna borba na političnem področju in živahno, konkretno reševanje vsakodnevnih življenjskih nalog — to naj postane delo organizacij SZDL v Novem mestu. S sklepi za to delo in z volitvami novega Mestnega in nadzornega odbora SZDL je bila konferenca zaključena.

Na prvi seji MO SZDL je bil izvoljen za predsednika mestnega odbora SZDL tovariš Miha Počrvina, za sekretarja pa tovariš Leon Perhavec.

(Nadaljevanje s 1. strani)

imajo tudi druge občine. V Adlešičih imajo vse pogoje za domačo obrt, vendar se ta ne razživi, ker ji nihče ne posveča dovolj pažnje. Pomanjkanje kredita je resna ovira za razvoj obrtništva.

Izterjavanje gozdne takse gre zelo trdo. Nakupovalci (zadruge in razni prekupčevalci) so jo kmetom odračunali, sami se pa odvajanju takse na vse načine izmikajo. Tu bodo morali občinski odbori nuditi več pomoči, saj je taksa namenjena za pogozdovanje in popravilo gozdnih poti.

Trgovinska mreža je nesposobna in preozka, da bi zajela vse, kar bi v okraju morala zajeti. Samo en primer: v jeseni je ljubljansko podjetje odkupovalo vino na območju okraja po 40 din, sedaj pa ga prodaja belokranjski gostinski mreži nazaj po 100 din. Podobno je z živino in drugimi predmeti. Odkup mleka skoraj nikjer ni organiziran. Zadruge se zanimajo samo za prodajo industrijskega blaga take vrste, kjer pri malih količinah veliko zaslužijo, za odkup se pa ne brigajo. Temu je treba napraviti konec. Namesto združevanje trgovin je treba postaviti več trgovinskih podjetij oziroma obratov.

Na seji sta zbora sprejela več pomembnih sklepov, ki se nanašajo na obrt, gostinstvo, trgovino in druge panoge, ki so bile predmet razprave redne seje okrajnega ljudskega odbora.

R.

Zanimivi poizkusi v Kostelski dolini

Zahvaljujoč razumevanju in pomoči podjetja Agrotehnike in Kmetijskega raziskovalnega zavoda v Ljubljani je bilo mogoče v Kostelski dolini postaviti vrsto poljskih poizkusov z umetnimi gnojili, ki bodo pokazali na eni strani rentabilnost uporabe umetnih gnojil, na drugi strani pa pravilni način uporabe.

V zgodnji pomladi so bili izvršeni trije zelo zanimivi poizkusi zatiranja plevela s kemičnim sredstvom »Agroxon«, ki ga v zahodnih državah v zadnjem času mnogo uporabljajo. Tukajšnji poizkusi so pokazali, da je mogoče z agroxonom močno oslabiti rast plevela, predno posevek vzkali iz zemlje. Škropivo deluje na vsako rastlino, ki ima izpostavljeno rastno središče, zato je neuspešno pri vseh plevelih, ki spadajo v družino trav (po botanični razvrstitvi). Iz tega sledi, da škoduje tudi kulturnim rastlinam, ki ne spadajo v trave, če so že vzkalile.

Ing. Volk Slavko

Vsak naš naročnik je brezplačno nezgodno zavarovan

Dneva Ljudske tehnike v Mokronogu sta se v nedeljo, 7. junija udeležila tudi tov. Vida Tomšič, poslanec novomeškega okraja v Zvezni ljudski skupščini in narodni heroj tov. Jože Borštnar. Z razstavo kmetijskih strojev je mokronoška zadruga pokazala, da resno skrbi za napredek v mehanizaciji poljedelstva, ki prinaša kmetom mirenske doline marsikaj novega

Poznam bratovega morilca, pa ga ne povem — to je bila božja roka . . .

Verski fanatizem in zakrknjenost — ozadje zločina v Novi Lipi — Veriga in vrv na golem telesu v 20. stoletju

Kilometer stran od ceste Dragatuš-Vinica leži v podnožju gorskega masiva, ki loči Poljansko dolino od ostale Bele krajine, tiha podgorska vas Nova Lipa. Ni velika, kakih 30 hiš ali kaj več; mala kmečka vasica z neslabim poljem, mirnimi in zaostalimi ljudmi, ki se jih duh civilizacije in napredka ni veliko dotaknil. Niti velika narodnoosvobodilna borba, ki jih je sicer potegnila s seboj, ni pustila tu vidnejših sledov in ni prinesla toliko napredne misli kot v ostale vasi Bele krajine. Misticizem ima tu še dokaj trdno postojanko, vsaj pri nekaterih. To je oklep, ki brani dostop naprednim mislim in idejam, oklep, pod katerim utripa za današnje pojme kaj čudno življenje. Odrekanje vsemu naprednemu, nezaupanje do vsakogar in zlasti do tega, kar nam je dala revolucija, do s krvjo priborjene ljudske oblasti in njenih organov, načrtne priprave srednjeveškega značaja za neko onostransko življenje, hkrati pa hlastanje za tuzemskimi dobrotami. Verski fanatizem, čudaštvo in skopuštvo izolirata posamezнike od ostale družbe.

Mirno, skoraj patriarhalno življenje te vasice je lepe majske noči iz 25. na 26. maj letos pretresel oster strel iz italijanske vojaške puške, pod lestvijo Frankovičevega poda pa je obležal mrtev solastnik posestva Franc Frankovič. V hiši se je zvijala na postelji hudo pretepena sestra Kata Frankovič, medtem ko se je bratu Ivanu posrečilo zbežati. Vzrok uboja? Vsekakor koristoljubje. In kdo so morilci? Ivan in Kata Frankovič vesta to prav gotovo, saj je bil to že tretji napad na njihovo hišo, toda verski fanatizem jima je zavezal usta, da ne izdata imena morilca lastnega brata.

Drugi dan po uboju je rekla Kata: »Kaj ga ne bi poznala, saj je bil več kot desetkrat pri nas, povem ga pa ne, ker je to bila božja roka ...«

Ivan Frankovič pravi, da ne bo ubijalčevega imena nikdar povedal ,ker ga veže skrita prisega (!) in da »ga bo že bog kaznoval«.

Ubiti Franc Frankovič je imel okrog golega telesa ovito 3 cm debelo verigo; nosil jo je že kakih 10 let kot »odškodnino« za obljubo, ki jo je dal materi božji, ko je nekoč imel hudo bolezen ... Pri takem stanju, ki ga lahko ustvari samo skrajni verski fanatizem, pomešan s skopuštvom in neverjetno zaostalostjo, je seveda preiskava umora seveda zelo otežkočena. Toda ne dvomimo, da bodo preiskovalni organi končno le odkrili vzrok umora, krivci pa bodo kaznovani.

* *

Frankovičevi, brata Franc in Ivan ter sestra Kata so živeli čudaško življenje. Nobeden se ni poročil, delali in garali so kot črna živina. Vse, kar so lahko pogrešali, so prodali, pa ne doma, pač pa na Hrvaško. S sosedi se niso družili, v hišo niso puščali domačih ljudi, k drugim sami niso zahajali. Skopuštvo jih je trgalo od vaščanov in družbe; poleg tega so živeli silo skromno, čeprav je šel o njih glas, da imajo lep kupček prihrankov. To je bil verjetno tudi nagib za zločin. Dejstvo, da je ubiti Franc dal za cerkev v Dragatušu 300.000 din kaže, da je bil pod hudim vplivom verskega prepričanja, ki je za ljudi pretirane skoposti prav značilno. Krvava veriga in vrv, ki ju je nosil ubiti na sebi več let, njegovo redno prejemanje verskih zakramentov (izpoved v Dragatušu, obhajilo v Vinici!), verska zakrknjenost (ki meji že na blaznost, s katero utemeljujeta brat in sestra ubitega svojo molčečnost o storilcih), vse to so več kot žalostni ostanki preteklosti in izkrivljene verske vzgoje. Zakrknjenost je omogočila zločin v Novi Lipi, zakrknjenost ovira tudi preiskavo.

Ako bi Frankovičevi kot ostali državljani zaupali organom ljudske oblasti in prijavili prvi napad oziroma nasilje, bi bil zločin gotovo preprečen. (Prva dva neuspela napada so Frankovići zamolčali pred Ljudsko milico.) Upravičeno lahko vprašamo z vsemi poštenimi ljudmi vred: ali ne bi bilo treba iskati posrednih vzrokov za umor pri ljudeh, ki netijo zakrknjenost in srednjeveški misticizem v preprostih ljudeh in jih navezujejo nase z onostranskimi obljubami? Verska blaznost je zločin nad človekom — zločin, ki ostaja pri nas nekaznovan, ki pa je načrtno pripravljen! Primer Frankovičev je več kot le dokaz srednjeveškega »vzgajanja vernikov v strahu božjem«.

V 20. stoletju, po zmagovito zaključeni ljudski revoluciji, v dobi napredka in tehnike, razvijajoče se kulture in civilizacije, padajo z malikov preteklosti lažnive tenčice in odkrivajo strahotno zablodo in zaostalost. Z roko v roki pa hodi z njima — zločin.

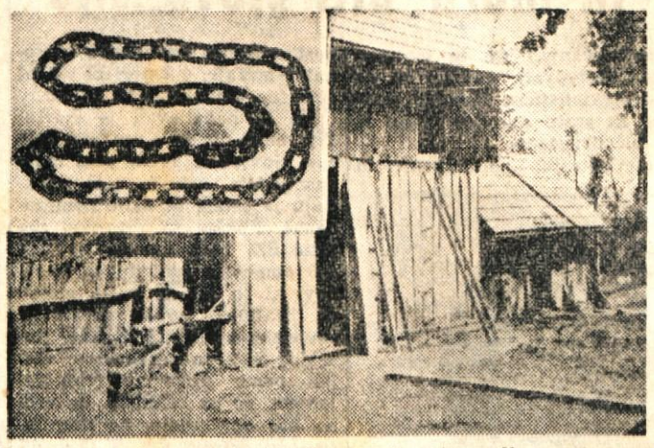

Skedenj, na katerem je bil Frankovič ubit — V vogalu: veriga, ki jo je pokojni že 10 let nosil iz verskega fanatizma okoli golega pasu

Kako bo razdeljen sklad za vzdrževanje hiš?

Na podlagi 2. odst. 15. čl. Zakona o okrajnih ljudskih odborih (Ur. l. LRS št. 19—89-52) in 1. čl. Uredbe o delitvi sklada za vzdrževanje hiš (Ur. l. FLRJ št. 12—68-53), izdaja Okrajni ljudski odbor Novo mesto na skupni seji odbornikov obeh zborov dne 27. maja 1953

ODLOK
O DELITVI SKLADA
ZA VZDRŽEVANJE HIS

1. čl.

Prispevek v sklad za vzdrževanje hiš, katerega vplačujejo hišni lastniki, morejo uporabiti hišni lastniki do 75% svojih vplačanih zneskov za kritje stroškov popravila in obnove svojih hiš.

25% vseh vplačanih prispevkov v sklad za vzdrževanje hiš morejo uporabiti občine, na katerem območju so hiše, za vzdrževanje in graditev stanovanjskih hiš v svojem območju.

2. čl.

Zasebnim lastnikom se dodeli 75% od njih vplačanega zneska, kolikor predložijo dokazila (račune) o izvršenih popravilih in obnovitvenih delih stanovanjske hiše pristojnemu občinskemu ljudskemu odboru.

Iz prispevka v sklad za vzdrževanje hiš se ne krijejo izdatki, ki veljajo kot redni vzdrževalni stroški. Med redne hišne vzdrževalne stroške spadajo zlasti: stroški za dimnikarska dela, vodo, elektriko, za vse vrste drobnih del, za plače in nagrade hišnikom, snažilkam, za zavarovalne premije in izdatki za pisarniške potrebščine. Za drobno obrtno delo se smatra račun za to delo, če ne presega zneska 500 din.

3. čl.

Določbe tega odloka ne veljajo za območje ljudskega odbora mestne občine Novo mesto. Ljudski odbor te občine bo kot ljudski odbor mestne občine s posebnimi pravicami izdal samostojen odlok o delitvi sklada za vzdrževanje hiš.

4. čl.

Ta odlok začne veljati z dnem objave v Uradnem listu.

Novo mesto, dne 7. maja 1953.

Predsednik OLO:
Viktor Zupančič, l. r.

Poravnana naročnina vam jamči brezplačno nezgodno zavarovanje!

OLJE, OLJE, OLJE!

V našem prijaznem mestecu se od časa do časa pojavljajo prigode, ki pokažejo marsikaterega Novomeščana ali bolje Novomeščanko v pravi luči.

Bilo je zadnjič, ko so »delili olje«. — V mestu je resda nastalo pomanjkanje olja in kajpada je takoj, slično kot ob vsaki ,tej podobni priliki zašumelo po mestu kot v panju:

»Olje, olje, olje! Kaj bo, solate dosti, olja pa nikjer, olja ne bo več, ste že slišali, dobili bomo nekak nadomestek. Uuu, v Črnomlju ga je pa dovolj ... itd., itd. ...«

Pa je v ta direndaj naenkrat, kot strela z jasnega počil glas:

»Olje bodo dajali!«

In tedaj ... Gospodinjam, posebno tistim dobrim gospodinjam, ki po starem praviju: vsak je sam sebi prvi — vedno tudi prve pritisnejo ob takih in podobnih prilikah, kamor je treba in se za vsako ceno zrinejo vedno le v prve vrste, je padlo vse z rok. Tu ni bilo več pomišljati, olje je na vidiku in morda ga je ona in tista že dobila ...

Predno so se zavrtele okrog svoje osi, so že držale v rokah cekarje in torbe, iz katerih so zvedavo kukale zelenke, in se pognale proti še zaprtim trgovinam, kjer so se kmalu zgostile velike gruče besedujočih žensk, kjer je tekla beseda samo o olju in ugibanju koliko ga je, če ga bo za vse dovolj in tako naprej. Beseda je dala besedo in pričelo se je medsebojno zafrkavanje, iz katerega je zraslo ponekod že kar zmerjanje in zabavljanje. Izlila se je ploha psovk in očitkov. Vsi stari »grehi« so prišli spet na dan in zvedelo se je mnogo »novega«. Nastalo je kričanje kot v turški vojski, zraven pa so otepale torbe in cekarji po zraku in menda še kot drugod.

Med tem vikom in krikom pa je zdrsnil rolo in prepira je bilo takoj konec. Pričel se je tihi boj za prvenstvo. Tiste, ki so prve bojevito prišle v lokal, so izvedele, da se olje ne bo delilo, ker bodo počakali še na novo pošiljko, da ga bodo potem mogli dajati res večje količine. Zdaj se je pa slika v trenutku spremenila. Jasno, vsega so vendar krive trgovine, zato je bilo treba tudi tu povedati svoje, nato pa užaljeno zapustiti lokal. Tiste, ki niso mogle med prvimi noter, so se sedaj zunaj privoščljivo smejale in strgale korenček ...

Nekaj dni je bilo vse tiho. Pa se je kar naenkrat spet razvedelo: Olje bodo dajali! — Spet so oživele ulice starega Novega mesta, iz vseh koncev so romale skupine gospodinj proti trgovinam. To pot so olje res dajali: pol litrčka vsakemu, ki je prišel ponj. Pa so iznajdljivi (ki po navadi nimajo nikdar dosti) prišli na svoj račun. Kolikor otrok je pri hiši, tolikokrat po pol litrčka bo. Pa so se mamice postavile v vrsto v eni trgovini, otroci pa v drugi, potem so jo pa še mamice mahnile zamenjat deco.

In so si nekatere iznajdljive glavice nabrale ker lepo zalogo, tiste gospodinje pa, ki so za olje prepozno zvedele ali iz kakršnegakoli razloga niso mogle ponj, pa najbrže niso nič dobile. Sicer pa to za one, ki so ga dobile, ni važno!

Ali je tako prav? Mislim, da ne!

-r-

»Ti, poglej jo, spet ima nove če vlje in drugačno frizuro — ali je ne bi izključili iz organizaci je?!...«

Franček Saje: 10

Vatikan in Slovenci

Nekateri duhovniki okrog Šušteršiča so Jegliča tožili papeževemu nunciju in celo samemu papežu, ker je iz osebnih razlogov zapustil Šušteršiča in se naslonil na Korošca. V začetku septembra 1918 pa je nuncij na Dunaju Jegliču sporočil, da je *»sveti oče popolnoma zadovoljen z mojim* (t. j. Jegličevim) *poročilom in pojasnilom glede delovanja in da naj bom brez skrbi«*. (Prav tam, str. 223.)

Papež je v resnici lahko bil popolnoma zadovoljen, saj je Jeglič-Koroščeva klerikalna stranka 21. maja 1918 izjavila, da »stoji neomajno na stališču majniške deklaracije, kateri tudi najhujši sovražniki ne morejo odrekati zvestobe do cesarske hiše in lojalnosti do Avstrije«. Konec avgusta 1918 so avstrijski škofje izdali pastirsko pismo, v katerem so avstrijske narode pozivali, naj hrabro vztrajajo v boju, kajti Avstrija ima kot katoliška država v srcu Evrope posebne naloge. Tudi sam škof Jeglič je spisal okrožnico, v kateri je naglasil, da je majniška deklaracija »za našo avstrijsko monarhijo in našo častitljivo habsburško hišo ... kar naravnost rešilnega pomena«. (»Ljubljanski škofijski list« 1918, štev. 8.)

Klerikalni ideolog dr. Aleš Ušeničnik je tedaj napisal posebno brošuro, ki jo je avgusta 1918 odobril ljubljanski škofijski ordinariat. V njej je prikazal historiat majske deklaracije in dokazal lojalnost slovenskega klerikalizma:

»Naš narod želi Jugoslavijo pod habsburško dinastijo. Antanta želi Jugoslavijo izven monarhije in proti monarhiji ... Zaradi tega je knezoškof (Jeglič) svečano izjavil, da je njegov podpis pod majsko deklaracijo protest zoper vse poizkuse antante in brezvestnih emigrantov, da bi Jugoslovane odvrnili od dedne habsburške dinastije ...« (A. Ušeničnik, Um die Jugoslavija, str. 37.)

O tej Ušeničnikovi knjigi je škof Jeglič 6. septembra 1918 zabeležil v svoj dnevnik, da jo je »spisal nemško, naj nemški svet ve, kaj mi hočemo. Pisana je izvrstno.« O oportunistični in avstrofilski politiki dr. Korošca v zadnjih dneh Avstrije pa je Jeglič 25. septembra 1918 zapisal:

»Dr. Korošec ... mi je razodel: »Narodni svet pripravlja ustavo za nas Slovence v Jugoslaviji. Pripravljen hoče biti za vsak slučaj: ako Avstrija ostane, ali ako jo antanta razkosa, kakor preti sedaj, ko je Avstrija z Nemčijo popolnoma zvezana ter gospodarsko in vojaško od nje popolnoma odvisna. Bil je nedavno pri cesarju; rekel mu je, da smo Slovenci (t. j. Korošec!) *še vedno vneti zanj in za dinastijo že iz načelnih razlogov, ker je katoliška*, da pa nočemo tega vedno naglaševat, ker se z nami od strani centralne vlade prekrivično postopa in se naše želje zametujejo ...«

... Moj Bog, kaj bo v prihodnosti. Zdi se mi, da je Avstrija res v nevarnosti. Na Dunaju tako vladajo in zoper naravne pravice narodov nastopajo, kakor da bi sami hoteli Avstrijo razdreti. Sedaj antanta zmaguje. Nemci se vedno umikajo in so v nevarnosti, da bodo premagani. Kaj pa potlej? Ko bi nam vlada dala pravice, katere zahtevamo vsi Slovani, da nas ne bi več tlačili Nemci in Madžari: bi mogla pri sklepanju miru antanti pokazati na zadovoljne narode in bila bi rešena; ako tega ne stori, bo v največji nevarnosti. Bog se nas usmili.«

Avstrijski ministrski predsednik Hussarek je 24. septembra 1918 škofa Jegliča prosil, naj jugoslovansko gibanje naravna »v tiste meje, ki jamčijo, da bo ves razvoj skladen z ohranitvijo države in zvestobo dinastiji.« (Jagodic, »Nadškof Jeglič«, str. 224) Jeglič mu je 29. septembra 1918 odgovoril, da je »še vedno na temelju majske deklaracije vdan Avstriji in monarhiji ... Priložil sem tudi knjižico »Um die Jugoslavija«. Nazadnje sem ga pozval, naj dela na to, da sedaj, ko se bo ustava reformirala, nam da popolno pravico in bo Avstrija iz teh homatij izšla kot mogočna zvezna država zadovoljnih narodov; in opozoril sem ga, da sedanji nastop vlade je Avstriji škodljiv in jo pelje v pogin, česar nas Bog varuj! Prepis vsega sem poslal tudi cesarju.«

Proti pričakovanju škofa Jegliča in njegovih sodelavcev pa so se dogodki drugače razvijali. Dne 16. oktobra 1918 je Jeglič zabeležil v dnevnik:

»Strašne grozote se sedaj vrše po svetu! Nemčija je pobita, vojaki se hitro umikajo pred vojaki antante ... Naše in nemške čete beže iz Macedonije in Albanije, atlantine se hitro dalje pomikajo ...

In Avstrija? Zdi se da razpada ... V Jugoslaviji je takole: zagotovljena je, le to se ne ve, če jo dobimo v Avstriji ali zunaj Avstrije ... Med narodom se brzo širi zahteva po republiki, kar sem šele pred dnevi zvedel, vendar parola vodilnih krogov je: nobene državnopravne izjave, čakajmo rešitve na mirovnem kongresu ,kakor zahteva ena točka Wilsonovih, ki jih je naša vlada sprejela ...

Moj Bog! Kaj bo? Prihodnji meseci bodo strašni, izpremenili bodo obličje naše stare Evrope.«

Dne 22. oktobra 1918. je škof Jeglič tožil:

»Vidi se, da je zmagala prostozidarska ideja o splošni republiki. Struje ne moremo zaustaviti, moramo z njo, da iz nje vzamemo, kar je prav in za krščansko ljudstvo dobro ...«

IZ NAŠIH KRAJEV

Prvi pevski koncert „SVOBODE" Kočevje-mesto

2. junija je priredila pevska sekcija delavsko-prosvetnega društva »Svoboda« Kočevje-mesto v Seškovem domu prvi koncert slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Koncert je uspel nad vsa pričakovanja. Prostorna Seškova dvorana je bila napolnjena skoraj do zadnjega kotička. Poslušalci so z dolgotrajnimi aplavzi nagradili lepo in uspelo izvajanje pevskega zbora.

Pred koncertom je povedal nekaj misli o nalogah in delu Svobode tov. Tone Šercer, po zaključku pa je v kratkih besedah spregovoril predsednik občinskega ljudskega odbora tovariš Janez Rigler, ki je čestital k uspelemu koncertu pevske sekcije Svobode in še posebej njenemu pevovodji, sivolasemu učitelju tov. Trostu, ki že dolga leta požrtvovalno vzgaja pevski naraščaj v Kočevju. Tov. Trostu je bila ob tej priliki podeljena denarna nagrada in več drugih daril.

RIBNICA

V naši dolini kaže letina zelo lepo. Pričakujemo lep pridelek jagod, koruze, krompirja itd. S sadno drevje, za katerega smo mislili, da ne bo obrodilo niti sadu, si je po hudi pozebi delno opomoglo in smemo pričakovati vsaj skromno sadno letino.

Zaradi obilice padavin bo letos košnja zelo dobra. Vendar, kakor nam je bil dež v maju dobrodošel in koristen za rast (predvsem za trave), nam dela sedaj preglavice, ker ne moremo pokošene trave posušiti. Če bo šlo še nekaj časa tako naprej, bomo morali sušiti seno, kakor pravi star rek, kar na peči.

•

Kmetijske zadruge na Kočevskem so pokazale letos veliko zanimanje za sajenje izbranih sort semenskega krompirja, katerega pridelek bo šel izključno samo za seme. Površine zasajenega semenskega krompirja znašajo nekaj nad 19 ha. Pri zadružnikih je veliko zanimanje za pridelavo semenskega krompirja. Predvidevajo, da bo znašal pridelek semenskega krompirja nad 10 vagonov.

K. O.

Ubil je volkuljo, volka pa obstrelil

Člani lovske družine Hinje so v zadnjem času našli v lovišču sledove volčje požrešnosti: raztrgane srne in mladiče, pa tudi dve ovci sta pred kratkim postali žrtvi te škodljive zalege.

Prejšnji teden pa so roparji prejeli zasluženo plačilo. Ko je šel lovski čuvaj tov. Alojz Tomšič iz Lopate št. 1 na obhod lovišča, je med vasmi Ratje in Sela srečal dolgo zaželjeni cilj: volk in volkulja sta jo mahala naravnost proti njemu. Volk je Tomšiča dobil v nos in se ustavil, volkulja pa je šla še nekaj korakov naprej. V trenutku, ko se je ozrla nazaj, jo je podrl siguren strel v Kolpski dolini. Največ škode iz lovčeve puške, da je na mestu obležala. Drugi strel je bliskнil proti njenemu »možu, toda ta je bil predaleč in je odnesel le prestreljeno nogo. Ljudje, ki so mrcino pozneje videli, so pripovedovali, da ima odbito nogo, vendar se nadaljnjemu srečanju z lovci spretno izogiba.

Ustreljena volkulja je tehtala 50 kg. Sveže vime so potrdile, da je imela nekje mladiče, ki bodo prav gotovo poginili. Lepa nagrada, ki je razpisana na ubitega volka in še posebej za volkuljo, vrlemu lovcu seveda ne uide.

Vesti iz Kostelske doline

Na nižji gimnaziji v Fari-Vasi je dokončala šolanje prva generacija mladine, odkar je uveden štiriletni pouk. Zaradi težkega gmotnega položaja prebivalstva pa bo le malo mladine, ki bi to po svojih uspehih zaslužila, odšlo v višje šole. Absolventom nižje gimnazije čestitamo in jim želimo obilo uspeha pri usmeritvi v poklice in pri nadaljnjem šolanju.

Kostelsko dolino je obiskala snemalna ekipa Radia Ljubljana, ki je posnela kostelske zanimivosti in bo pripravila za redne oddaje »Po naši lepi deželi« tudi oddajo o Kostelski dolini. Marsikaj zanimivega o nas boste zvedeli predvidoma 28. junija ob 9. uri.

Letošnje izredno mokro leto je že znatno prizadelo posevke je na krompirju, ki je začel rumeneti in na koruzi, ki je močno zastala v rasti. Slabo vreme onemogoča tudi košnjo, ki bi bila potrebna posebno po sadnih nasadih, da bi mogli izvesti poletno škropljenje sadnega drevja.

Kmetijska zadruga v Fari, a pred kratkim tudi KZ v Banjaloki je ustanovila prve kmetijske pospeševalne odseke. Ustanovljeni so bili živinorejski odseki in najboljša živina je bila sprejeta v rodovnik. Prve uspešne prodaje rodovniške živine iz živinorejskega odseka v Fari so potrdile koristnost zadružne organizacije živinorejcev. Vendar pa se na pospesevanju kmetijstva v obeh zadrugah dela mnogo premalo. Ali manjka zadružnim organom sposobnost organiziranja, ali pa kostelskim kmetom manjka najosnovnejša zavest in razgledanost, je težko ugotoviti.

S. V.

Šentjernej

Priprave za znane šentjernejske dirke so v polnem teku, saj bodo že 28. junija. Upamo, da bomo videli lep šport in imeli lepo vreme, saj smo se dežja že kar dosti nasrkali. Nujno potrebujemo sonca: košnja je tu, žito dozoreva, sadje se krasno razvija, v kolikor ga ni uničila slana, razvija pa se tudi naš ljubi koloradar, ki smo mu napovedali neizprosen boj. —

Nedavno sta pri nas gostovali dve igralski družini: dram. odsek gasilske čete Dol. Stara vas z igro Dva potepuha in iz Bušeče vasi z Vdovo Roślinko.

-č.

LETOVANJE OTROK PADLIH BORCEV

Organizacije Zveze borcev na Kočevskem skrbe za otroke, katerih očetje so dali življenje za našo svobodo. Zamisel, ki jo je dal GO ZB za 10-dnevna letovanja, so organizacije Zveze borcev na Kočevskem toplo pozdravile.

Na zadnji seji okrajnega odbora ZB Kočevje je bil sprejet sklep, da se začno letovanja otrok padlih borcev s 1. julijem v Fari ob Kolpi in Ribnici, kjer bodo na razpolago za to primerni prostori. Računajo, da se bo udeležilo teh letovanj, ki bodo trajala predvidoma ves julij (vsako letovanje po 10 dni), okrog 200 otrok padlih borcev.

Praznovanje ljudskega praznika občine Gotna vas

V spomin na veliko zmago Gorjanskega in Belokranjskega bataljona, ki sta 29. junija 1942 napadla in likvidirala fašistično postojanko pri Badovincu (Zajcu) pod Gorjanci, bo 29. junija na istem kraju velika svečanost, na katero se prebivalci občine temeljito pripravljajo. Mladinske organizacije bodo na ta dan obiskale grob narodnega heroja Majde Šilčeve, ki leži nedaleč od prireditvenega prostora, nato pa bodo odšle k Badovincu. Ob 10. uri dopoldne bo nastop domačih pevskih zborov, s pestrim programom pa bodo nastopile tudi mladinske in pionirske skupine. Popoldne bo na tem mestu veliko ljudsko rajanje, ki ga bodo poživljali razni dramatski nastopi, narodni plesi folklornih skupin, telovadne vaje itd.

Na to občinsko slavje vabimo vse prebivalce občine, še posebej pa goste iz Novega mesta in okolice ter vse borce, ki so se v času NOB borili v teh krajih, da obnove spomine na te čase.

—er

Teden matere in otroka v Podzemlju

Učiteljstvo podzemeljske šole je s sodelovanjem šolske mladine dostojno počastilo Teden matere in otroka s tem, da je priredilo otrokom in materam lepo proslavo, združeno z obdaritvijo dveh mater — vojnih vdov in otrok — voj. sirotam. S prigodnimi deklamacijami, prizorčki, telovadnim nastopom in plesanjem narodnih kol ter nastopom pevskega zborčka so naši najmlajši razveselili prisotne matere in sošolce — vojne sirote, učiteljicam tov. Muc Mariji, Čmak Mariji in Zupanič Josipini pa poplačali trud, ki so ga vložile v priprave za prisrčen potek proslave.

Prireditev naših najmlajših je počastil s svojim obiskom tudi predsednik okrajnega ljudskega odbora v Črnomlju, tov. Janez Žunič.

-c.

V Bršljinu so počastil matere

V okviru Tedna matere in otroka je Društvo prijateljev mladine priredilo v soboto lepo pripravljeno in zelo dobro uspelo akademijo. Najprej je nastopil pionirski pevski zbor gimnazije pod vodstvom tov. Jelke Kastelčeve, nakar je govorila tov. Ana Verčkova. Sledile so točke, ki so navdušile vse gledalce. Učenke 3. razreda so ob spremljavi harmonike zelo ljubko izvajale simbolične vaje »Lipa zelenela je«. V pestrem in bogatem sporedu je sodeloval tamburaški zbor pod vodstvom tov. Vovka, ki vidno napreduje. Ljubek je bil nastop pionirk 1. razreda s simboličnimi vajami »Tinka-Tonka«. Pionirka Mehletova je občuteno recitirala pesem Pekoča bolest. Moški pevski zbor je zapel štiri pesmi, pionirke 1. razreda pa so izvajale še simbolično vajo »Mamica je kakor zarja.«

V nedeljo je v Bršljinu gostovala pionirska dramatska skupina iz Šmihela z igro Kristine Brenkove »Mačeha in pastorka«, ki jo je režirala učiteljica tov. Budnova. Igra je bila lepo podana, za kar so bili igralci nagrajeni s toplim priznanjem vseh gledalcev.

Obe predstavi sta bili v dvorani zadružnega doma, ki je bila obakrat napolnjena do zadnjega kotička. Oder je bil za obe predstavi lepo opremljen, za kar nosita glavno zaslugo požrtvovalna sodelavca društva Marija in Karel Smauc. Čisti dobiček prireditev je namenjen za počitniške kolonije.

Prebivalci Bršljina in okolice si takih prireditev še želijo ter se iskreno zahvaljujejo učiteljstvu in šolarjem za sodelovanje na akademiji.

M.

Najmlajši za Teden matere in otroka

Cicibani in pionirji mesta Kočevja so priredili 4. junija v Seškovem domu v proslavo in počastitev Tedna matere in otroka pestro kulturno prireditev. Uspele prireditve se je udeležilo lepo število žena in ostalih prebivalcev Kočevja.

Dolenja vas pri Ribnici

Prostovoljno gasilsko društvo v Dolenji vasi je proslavilo v nedeljo, 7. junija, 80-letnico ustanovitve društva. Gasilci in ostali prebivalci kraja so lepo obletnico slovesno proslavili. Na predvečer 7. junija je bila po vasi baklada, naslednji dan zjutraj pa budnica. Dopoldne je bila gasilska parada ter polaganje vencev na grobove umrlih članov društva. Venec so položili tudi na spominsko ploščo pokojnega Ignaca Mrharja, prvega organizatorja gasilstva v tem kraju. Popoldne je sledil kulturni program, nato pa je bilo ljudsko rajanje.

Na pobudo okrajne zadružne zveze v Kočevju smo ustanovili pri naši kmetijski zadrugi lončarski odsek. Kakor je znano, imamo v našem kraju domače obrtnike-lončarje, ki so daleč znani po kvalitetni izdelavi lončarskih izdelkov. Ta lepa obrt pa je začela po osvoboditvi precej pešati. Upamo, da se bo zdaj, ko imamo svoj odsek v okviru kmetijske zadruge, stanje znatno zboljšalo.

»Tudi vajenci sodelujemo pri graditvi socializma«

To geslo je pozdravilo obiskovalce razstave, ki jo je priredila preteklo nedeljo Vajenska šola v Šentjerneju. Sorazmerno številni dragoceni predmeti, izdelki vajencev in vajenk so pokazali, kaj vse premore pridnost mladih rok. Videli smo izdelke lesne, kovinarske, čevljarske in oblačilne stroke. Številne risbe vzorcev so nam poleg skrbno izdelanih slovenskih in matematičnih pismenih izdelkov prikazale tudi teoretično znanje učencev. Ne dopušča nam prostor, da bi naštevali vse predmete, ki so jih razstavili marljivi učenci in učenke. Pokazali pa so, da je ustanova v dobrih rokah, da njen pomen in ugled raste. Izmed 45 učencev pripada 19 kovinarski, 8 oblačilni, 12 čevljarski in 15 lesni stroki. Ta šola je edina od Novega mesta do Brežic poleg novomeške in druga v okraju.

Prirediteljem čestitamo, učencem in učenkam pa želimo še nadalje obilo uspeha! Voditeljici šole Veri Severjevi je uspelo, da je ustvarila sodelovanje med starši, mojstri in šolo — in to je veliko.

M.

Kronika nesreč

Gorenci pri Adlešičih. Pri padcu si je doma zlomil desno nogo posestnikov sin Jože Adlešič.

Bršljin. Vojaka JLA Junesa Kamberevića je konj brcnil v prsni koš.

Bršljin. Ženo vlakovodje Matildo Sparovec je sostanovalec med pretepom sunil v trebuh.

Novo mesto. Sestletna Jelena Žic, šoferjeva hčerka, je med igro padla in si zlomila levo roko.

Novo mesto. Pri padcu s črešnje je dobil notranje poškodbe čevljarski pomočnik Vinko Grm.

Vrh-Peč. Doma po stopnicah je padla in se pobila po glavi železničarjeva hčerka Vida Pucelj.

Mali oglasi

PRODAM hišo, njivo, Zužemberk. Poizve se: Gregorinčič, Ljubljana, Svetosavska 6.

PRODAM sadni mlin in ročno stiskalnico (z litoželeznim podstavkom in hrastovim košem za 80 litrov). Naslov v upravi lista.

SLUŽBO ISCE izučen mlinarski pomočnik. Naslov v upravi lista.

OBVESTILA

KINO DOLENJSKE TOPLICE PREDVAJA: 20. in 21. junija: mehiški film **»Viva Zapata«**; 24. in 25. junija: ameriški film **»Njeno maščevanje«**.

ZAHVALA

ZAHVALJUJEM SE terenskemu odboru SZDL in ostalim organizacijam III. terena za obiske in darila.

Sorn Minka

Dajanje poslovnih prostorov v najem

Na podlagi 2. odst. 15. čl. Zakona o okrajnih ljudskih odborih (Ur. l. LRS št. 19 — 89-1952), in v zvezi z uredbo o dajanju poslovnih prostorov v najem (Ur. l. FLRJ št. 12 — 69-53) ter glede na določbe 3. in 8. čl. Temeljnega zakona o prekrških (Ur. l. FLRJ št. 16 — 428-51) je Okrajni ljudski odbor Novo mesto na skupni seji odbornikov obeh zborov dne 27. maja 1953 sprejel

ODLOK
O DAJANJU POSLOVNIH PROSTOROV V NAJEM NA OBMOČJU OKRAJA NOVO MESTO

1. člen

Najemne pogodbe, po katerih se dajejo poslovni prostori v najem po pogodbi med najemodajalcem in najemnikom, morajo biti sklenjene v pismeni obliki. Vse najemne pogodbe ki so bile ustno dogovorjene pred uveljavitvijo uredbe o dajanju poslovnih prostorov v najem, se morajo sestaviti v pismeni obliki.

Najemna pogodba mora vsebovati poleg imena strank točno označbo najemnih poslovnih prostorov, višino najemnine, plačilne roke, način plačevanja če se plača najemnina v naprej ali v nazaj, odpovedni rok in datum sklepa pogodbe.

Po en izvod pismenih najemnih pogodb, ki so bile sklenjene pred 1. aprilom 1953 ali po njem, se mora najkasneje do 1 junija 1953 predložiti tajništvu občinskega ljudskega odbora, v čigar območju se nahaja poslovni prostor, ki se daje v najem.

Vsi dosedaj veljajoči predpisi o oblastvenem razdeljevanju poslovnih prostorov so odpravljeni.

2. člen

Odpovedni rok znaša najmanj 1 mesec, če ni drugače med strankama dogovorjeno.

Odpove se lahko vsakega prvega v mesecu.

Odpoved mora biti pismena.

3. člen

Brez predhodne odpovedi najemodajalec lahko toži na takojšnje razveljavljanje najemne pogodbe v primerih, navedenih v t. a do e 10. člen. Zakona o stanovanjskih in poslovnih prostorih (Ur. l. LRS št. 22 — 324-47) in v primeru, če najemnik vkljub pismenemu opominu ni plačal dveh zaporednih obrokov najemnin.

4. člen

Najemodajalec in najemnik morata v 15 dneh sporočiti tajništvu občinskega ljudskega odbora vsako spremembo glede višine najemnine za poslovne prostore.

5. člen

Z denarno kaznijo do 3.000 din se kaznujeta za prekršek najemodajalec in najemnik, če v predpisanem roku ne sklenejo pismene najemne pogodbe ali ne sporočita spremembe glede višine najemnine za poslovni prostor.

6. člen

Določbe tega odloka ne veljajo za območje ljudskega odbora mestne občine Novo mesto. Ljudski odbor te občine bo kot ljudski odbor mestne občine s posebnimi pravicami izdal samostojen odlok o dajanju poslovnih prostorov v najem.

7. člen

Ta odlok začne veljati z dnevom objave v Uradnem listu LRS.

Novo mesto, dne 27. maja 1953.
Del. štev. I. — 5445-1 — 53.

Predsednik OLO:
Viktor Zupančič, l. r.

Na Loki raste športni park Novomeščanov

Pred tedni je bil v Kočevju slavnostno odprt prvi športni stadion na Dolenjskem, ki je v ponos Kočevski. Vreden je 6 milijonov dinarjev, zgrajen pa je bil z minimalnimi sredstvi, predvsem s podporami podjetij, delovnih kolektivov in s pomočjo ljudske oblasti.

V Novem mestu, središču Dolenjske, se vsa leta po osvoboditvi kaže nujna potreba po stadionu in športnem parku. Kočevski vzgled vleče — zato je treba pohiteti z deli tudi pri nas. Dosedanji stadion v Kandiji postaja zaradi novih stavb v najbližji okolici neprimeren. Na Loki se že kažejo prvi obrisi bodočega športnega parka, ki bo dovolj prostoren za naše razmere. Doslej je urejena travnata površina za proste vaje, v gradnji je atletsko tekališče, dolgo blizu 300 metrov, ter naprave za skoke in mete. V načrtu je prostor za orodno telovadbo in akrobatiko, poseben prostor pa je namenjen pionirjem, da se bodo lahko nemoteno gibali; na razpolago bodo imeli kroge, razna plezala in jamo z majhno skakalnico.

Ob Krki bosta dve igrišči za odbojko in eno za košarko. Na prostoru, kjer zdaj igrajo odbojko, bomo dobili tri igrišča za tenis.

Vendar vsi ti prostori še ne odgovarjajo vsem športnim potrebam mesta.

Ko bomo z leti dogradili vse športne naprave, bosta telovadba in šport lahko zares množično pritegnila v svoje vrste mladino. Zato prosi »Partizan« Novo mesto vse delovne kolektive, da prispevajo kolikor je v njihovi moči, da se načrti novomeškega športnega parka čimprej uresničijo. Hvaležni smo za vsako podporo bodisi v materialu, denarju ali prostovoljnem delu!

Hkrati se zahvaljujemo mestni občini, okrajnemu ljudskemu odboru Novo mesto in »Partizanu«, Zvezi za telesno vzgojo Slovenije, ki so že doslej največ pripomogli, da so se dela na urejevanju športnih prostorov na Loki začela.

Glonar

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
Videm Dobrepolje
Štev. 391/1-53

Na podlagi 15. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS št. 19-88/52) in na podlagi predloga občinskega odbora Zveze borcev Dobrepolje izdaja občinski ljudski odbor Videm Dobrepolje

ODLOK
o razglasitvi 28. (osemindvajsetega) avgusta za občinski ljudski praznik občine Videm Dobrepolje

V avgustu leta 1942 je bilo na območju ljudskega odbora Videm Dobrepolje ustreljenih 18 talcev (Dobrepoljcev), aktivistov narodnoosvobodilne vojne.

S pomočjo nekaterih domačih izdajalcev je okupatorju uspelo dobiti imena članov že takrat na našem območju ustanovljenih vaških zaščit, jih aretirati ter dne 28. avgusta ustreliti v bližini vasi Kompolje.

Zato je ta dan za Dobrepolje zgodovinskega pomena. V spomin na ta veliki ter tragični dogodek izdaja občinski ljudski odbor Videm Dobrepolje sledeči odlok:

1. člen

28. avgust se razglaša za občinski ljudski praznik občine Videm Dobrepolje.

2. člen

Ta odlok stopi v veljavo z dnem objave na oglasnih deskah občine Videm Dobrepolje in objave v »Dolenjskem listu«.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Dobrepolje, dne 8. junija 1953.

Predsednik občinskega LO:
Miklič Marjan, l. r.

Partizan TELESNA VZGOJA

Okrožno prvenstvo v odbojki

V nedeljo zjutraj se je pričelo na Loki prvenstvo novomeškega okrožja Partizan v odbojki. Odziv je bil kar zadovoljiv. Podturn in Novo mesto sta postavila po eno člansko in eno mladinsko moštvo, Šmihel, Trebnje, Črnomelj in Semič so dali samo članska moštva, Mirna pa samo mladinsko. Na ta način je nastopilo v konkurenci za naslov okrožnega prvaka 6 članskih in tri mladinska moštva. Ženske vrste niso nastopile, zato sta prijavljeni ekipi novomeških članic in mladink automatično osvojili prvenstvo.

Od nastopajočih je pokazalo najvidnejši napredek mlado člansko moštvo Črnomlja, ki ima vse pogoje za nadaljnji razvoj. Nima sicer še izdelanega sistema, odlikuje pa ga zelo dobra prstna tehnika. Ima dva izrazita tolkača, ki bosta ob pravilnem treningu lahko še kaj pomenila. Moštvu je potrebno več nastopov tudi z boljšimi moštvi.

Trebnje ima sicer prav dobre posameznike, ki pa kot celota ne predstavljajo nevarnega nasprotnika, ker so premalo uigrani. Tudi njim bo potrebno več treningov in iger, predvsem pa požrtvovalnosti.

Novomeščanom sta nabirala točke oba tolkača-ligaša, ki sta vskočila zaradi odsotnosti igralcev drugega moštva. Če predpostavljamo, da bi moralo biti drugo moštvo rezerva ligaškemu, potem moramo reči, da ligaši še daleč niso dovolj poskrbeli za svoje namestnike.

Pri Šmihelu, Podturnu in Semiču smo opazili nekaj nadarjenih posameznic, kar pa moštvom še ne more zadostovati za dosego uspehov. Hvalevredno je, da je Podturn za prvenstvo poslal kar dve ekipi in da tudi sicer uspešno utira pot fizkulturnemu pokretu na podeželju.

Razen Podturna moramo izmed mladinskih moštev omeniti še Novo mesto in Mirno, ki je letos prvikrat poslala v borbo za točke svoje mladince. Nikakor pa se ni izkazal Šentjernej, ki je prijavil mladinsko moštvo, a se prvenstva ni udeležil.

Okrožni prvak v odbojki za leto 1953. je postalo člansko moštvo Novega mesta, ki je izgubil samo z Novim mestom, tretje pa Trebnje, ki je utrpelo poraz od Novega mesta in Črnomlja. Slede Šmihel, Semič in Podturn. Mladinci pa so se razvrstili tako-le: 1. Novo mesto, 2. Mirna, 3. Podturn.

Organizacija tekmovanja je slonela na ramah tov. Romiha, ki je večino tekem tudi sodil. Zaradi skrajno neugodnega vremena so tekme potekale skoraj brez gledalcev.

Pri tej priliki moramo omeniti tradicionalno pomanjkljivost, ki bi se dala z malo dobre volje odstraniti. Gre namreč za vprašanje garderobe, kjer bi se nastopajoči preoblačili in varno hranili svoja oblačila in druge predmete. Tudi prha ne bi škodila. Ne gre več, da bi se moštva preoblačila na prostem in hranila oblačila na ograjah, na hlodih, ali celo kar na tleh in po dežju kot je bil to slučaj preteklo nedeljo. V ta namen je treba preurediti lopo na Loki, ali pa s posebnim dogovorom koristiti garderobe na bližnjem kopališču. To zahteva tudi odnos do gostujočih tekmovalcev!

J. K.

Republiška odbojkarska liga

TVD Partizan (Novo mesto) : SD Papirničar (Vevče) 3 : 0 (15:10, 15:5, 15:13)

Preteklo nedeljo so morale novomeške odbojkarice na vroča tla vevškega Papirničarja. V težki in dramatični borbi so premagale ondotne odbojkarice.

Začetna nervoza in nekaj smole je zadostovalo, da so nasprotnice v prvem nizu kmalu vodile kar s 7:0. Toda to ni zmedlo Novomeščank, ki so se zbrale in začele nabirati točko za točko, kmalu nato izenačile in prevzele vodstvo ter zaključile s 15:10. Inciativo so obdržale tudi v drugem nizu in po odlični igri pregazile nasprotnice s 15:5. V tretjem nizu je nepričakovano nastopila kriza. Po izvrstni igri v prvih dveh nizih je nenadoma odpovedala sicer odlična tolkačica Knafličeva in Papirničarju je uspelo prevzeti vodstvo s 13:8. Vendar Novomeščanke tudi tedaj niso klonile. S skrajno požrtvovalnostjo in prisebnostjo vseh igralk so zaporedoma osvojile preostalih 5 točk in s 15:13 v tretjem nizu beležile četrto zaporedno zmago v tem prvenstvu, ne da bi izgubile kak niz.

Knafličeva se razvija v prvovrstno tolkačico in je precej njene zasluge za uspehe ženske ekipe novomeškega Partizana. Prav dobro igro so dale tudi Ostankova in Mislejeva, za njima pa nič ne zaostajajo Keglovičeva, Smalčeva in Finkova. Le tako naprej!

SAH V METLIKI

Prejšnji teden je Mariborčan Mitja Valenčič igral na 15 šahovskih deskah z Metličani s multanko. Drugokategornik Valenčič, ki je kot kmetijski tehnik uslužben na državnem posestvu v Vinomeru, je v lepi igri zmagal z rezultatom 13 in pol proti 1 in pol. Nerutinirani metliški igralci, med katerimi so prevladovali dijaki, so mu nudil. bolj slab odpor. Uspešna sta bila le Otmar Zorn (1 točka) in Ivan Plavec (pol točke). To je bila prva simultanka v Metliki, želeti pa je, da bi se šahovsko življenje, ki je bilo zadnje leto precej mrtvo, poživilo vsaj na jesen in zimo.

Športna nedelja

Tako bi lahko imenovali nedeljo 21. junija. TVD Partizan Novo mesto sprejema ta dan v goste SD Ilirijo iz Ljubljane, s katero se bo pomeril v nogometu, namiznem tenisu članov, mladincev in članic ter v odbojki članov. Ker goji Ilirija tudi kegljanje, bo proti njihovim kegljačem in kegljačicam postavil najboljše nasprotnike KK Gorjanci. Točen razpored vseh tekmovanj je razviden z lepakov.

Gibanje prebivalstva na Kočevskem

V maju 1953 je bilo v okraju Kočevje rojenih 33 otrok (16 dečkov in 17 deklic). Umrlo je 25 oseb, izmed teh 13 moških in 12 žensk, porok pa je bilo 27.

OBVESTILO

Pri objavljanju »Popravka« v naši 20. številki 22. maja 1953, stran 3, je pri metiranju lista pomotoma izpadel podpis, ki ga s tem objavljamo: Slavko Hotko.

Uredništvo.

Za moko in kruh 134 din, za vino in tobak pa 218 din mesečno na osebo

Statistični podatki o porabi kupnih fondov za živila in drugo blago na območju okraja Novo mesto kažejo, da smo letos ali veliko bolj varčni, ali je manj blaga ali pa manj denarja. Verjetno bo držalo nekoliko zadnje, kajti posledic suše nismo občutili lani, pač pa jih občutimo letos! Povprečno smo v prvih treh mesecih letošnjega leta potrošili nekaj nad 1000 din manj na prebivalca za živila, tekstil, obutev, vino in tobak, kot smo za to izdali v četrtem tromesečju lani. Iz tega spet lahko povzamemo dvoje: ali smo si lani v zadnjih mesecih leta nakupili večje zaloge in jih črpali v prvih treh mesecih letošnjega leta, ali pa se je narodni dohodek v okraju znižal. To bodo pokazali naslednji meseci, približno jasno sliko pa bi dal tudi pregled gotovinskega prometa na Narodni banki.

Dejstvo, da smo v letošnjih prvih treh mesecih izdali za alkoholne pijače nad 4 milijone dinarjev več kakor v zadnjih treh mesecih lanskega leta (več smo potrošili tudi za sveže svinjsko meso) pa kaže, da manjša izdaja denarja ne gre toliko na račun znižanega narodnega dohodka, kot na črpanje prej ustvarjenih zalog. Ni si namreč mogoče predstavljati, da bi se na primer naši tobakarji letos omejili oziroma zmanjšali izdatke za tobak za skoraj 9 in pol milijona dinarjev, ali za približno eno tretjino. Ali pa: da bi letos v prvih treh mesecih pojedli skoraj 60.000 kg mlevskih izdelkov in smo **izdali za vino in tobak po 218 din na prebivalca!** Pri tem seveda niso upoštevani izdatki za alkoholne pijače izven gostilniških lokalov. Če bi prišteli še te, bi se prav gotovo izenačili z izdatki za živila ali pa bi jih morda še presegli.

Značilno sliko daje primerjava izdatkov za sladkor in tobak. V zadnjih treh mesecih lanskega leta smo izdali za tobak okrog 10 in pol milijona dinarjev več kot za sladkor, ali 52 din mesečno na prebivalca več za »božjo travco« kot za tako važno hranivo kot je skladkor. Pomislimo, koliko je kadilcev in koliko je potrošnikov sladkorja in kaj pomeni za človeško telo eno in kaj drugo! Številke statističnega urada o izdatkih za tobak in alkoholne pijače, ki nikakor niso previsoke, navajajo, da izdamo vsak mesec okrog 50 milijonov dinarjev za ta dva predmeta. Na leto dobimo samo v novomeškem okraju kaj čedno vsoto: 600 milijonov din. Za to vsoto bi zgradili najmanj 300 novih družinskih stanovanj v enem letu! Stanovanjske krize bi bilo kaj kmalu konec.

Med redkimi predmeti, za katere smo v letošnjih prvih treh mesecih izdali več kot v zadnjih treh lanskih mesecih so alkoholne pijače. Za dobre štiri milijone dinarjev smo ga več »pocukali«. Morda je ta izdatek tudi vplival na manjše kupovanje kruha in moke? Ta, z ničemer utemeljeni povečani izdatek odločno zanika trditve o pomanjkanju denarja! Vino je blago, ki ga široki potrošniki ne kupujejo na zalogo in je prav gotovo eden izmed najbolj zanesljivih barometrov o plačilni zmogljivosti potrošnikov. Vsekakor bi se morali pri teh številkah malo zamisliti in preusmerjati izdatke domačega proračuna na bolj potrebne, resnično življenjske potrebščine. Koliko bi bilo več zdravja in manj gorja!

V novomeškem okraju že nad 1800 članov Prešernove družbe

Lepemu vzgledu podjetja Železnina je sledila v preteklem tednu veletrgovina »Rog« v Novem mestu, ki je na pobudo direktorja podjetja tov. Milke Kolenčeve prispevala ustanovnino 25.000 dinarjev za Prešernovo družbo. Tako so doslej v Novem mestu podpisane tri ustanovnine. Naj bi lepim zgledom sledila tudi še nekatera druga večja podjetja, ki bi tako pripomogla k pocenitvi dobre slovenske knjige.

Prihodnje dni se bo oglasil pri podjetjih, ustanovah in zadrugah v novomeškem okraju zastopnik Prešernove družbe Ivan Kobše in bo nabiral nove ustanovne in podporne člane.

Prejšnji teden je Glavni odbor Prešernove družbe razposlal svojim poverjenikom v okraju bloke za 1800 članov. To število članstva pa je že preseženo, ker so ponekod bloki že pošli.

Pohitite z vpisovanjem v Prešernovo družbo! Naj ne bo hiše, kjer ne bi bilo knjig Prešernove družbe! K.

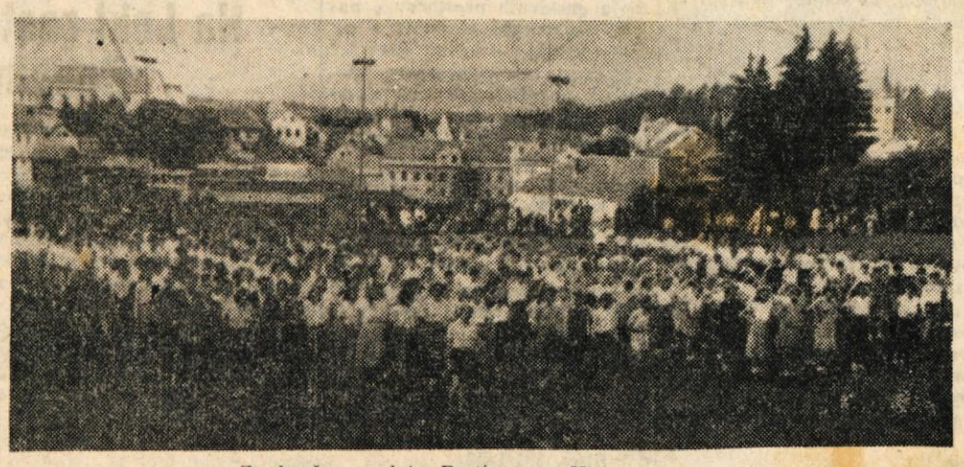

Z okrožnega zleta Partizana v Novem mestu

Bodoči slavisti so obiskali Belo krajino

Zadnje dni meseca maja so si slušatelji ljubljanske slavistike na tridnevnem izletu ogledali Belo krajino. Pod vodstvom svojega profesorja dr. Antona Slodnjaka in v spremstvu univ. prof. dr. Nika Zupančiča ter prof. nottinghamske univerze v Angliji Belokranjca dr. Janka Lavrina in štirih asistentov si je 50 študentov zadnjih dveh letnikov ogledalo vse prirodne in kulturne znamenitosti Bele krajine. Okraj jim je omogočil potovanje z dvema kamionoma, s katerih so si nabrali bežne, a vendar zanimive vtise iz dežele med Kolpo in Gorjanci.

Ko so se prvi večer predstavili Črnomaljcem z lepim kulturnim programom, v katerem so bile zlasti učinkovite občuteno podane recitacije Zupančičevih belokranjskih pesmi, so se naslednje jutro odpeljali skozi Dobliče, Miklerje, Ceplje in Zagozdac ter ob robu kočevskih gozdov do Predgrada, kjer so prisluhnili zanimivi govorici tamošnjih domačinov. Po strmih serpentinah so se spustili prav v kanjon Kolpe, kjer so si od blizu ogledali »belokranjsko Svico«, nato pa so se po drugih serpentinah znova vzpeli v breg in se ustavili v Starem trgu. Nadaljnja pot jih je vodila preko Sinjega vrha do Vinice, kjer so si ogledali Zupančičevo rojstno hišo in pesnikov muzej. Ko so se mimo slikovitih razgledov skozi loze in pašince dvignili do Preloke, jih je tu čakalo prijetno presenečenje. Domačini so jim zavrteli janjce na ražnju in jim tako postregli s pristno belokranjsko pečenko in vinom. Toda še vse prisrčnejši je bil stik s tem ljudstvom, ko so jim vaščani zaplesali vrsto domačih kol in plesov, ki so jih veselo spremljali domači tamburaši.

Le neradi so se gostje spustili s prijaznega hribca, od koder je čudovit razgled po Beli krajini in daleč v sosednjo Hrvatsko. Skozi Adlešiče, kjer so jim postregli z vinom in belokranjskimi orehi, so prispeli do Podzemlja, kjer so se ustavili na domu dr. Nika Zupančiča in obiskali književnika Lojzeta Zupanca. Že v mraku so se pripeljali v Metliko, kjer so še isti večer videli folklorni film »Pomlad v Beli krajini« in so jim tudi zapeli črnomaljski Fantje na vasi. Ko so si naslednji dopoldan ogledali metliške znamenitosti (Navratilovo in Ganglovo rojstno hišo, Belokranjski muzej in drugo), so odšli na Krupo, kjer so bili gostje domačina prof. Janka Lavrina, ki je za nekaj mesecev prišel na oddih v domovino in ga mnogi medvojni poslušalci londonskega radia poznajo kot neutrudnega komentatorja tedanjih dogodkov in prijatelja Titove mladine.

Žal, da je bila sicer tako topla in sončna Bela krajina v teh dneh mrko zavešena z oblaki in je tu in tam celo rosilo in deževalo, toda vtisi, ki so jih odnesli mladi slavisti iz te dežele, zlasti njih stik s preprostim, gostoljubnim belokranjskim ljudstvom jim bo verjetno ostal še dolgo v spominu. Naj bi z istim razumevanjem in ljubeznijo, ki so ga bili od ljudstva deležni na svoji ekskurziji, seznanjali mladino, ki jim bo zaupana, z Belo krajino, z njeno kulturo pa tudi z njeno novo podobo, ki jo dobiva v socialistični Jugoslaviji.

Javna produkcija gojencev glasbene šole »Ignaca Hladnika«

Kako vsako leto je priredila novomeška glasbena šola tudi letos ob zaključku šolskega leta javno produkcijo svojih učencev. Nastopili so pianisti, violinisti, čelist in nekateri učenci na pihalih. Vse nastope je po potrebi spremljal na klavirju naš priznani pianist tov. Stane Fink, ki je tudi sam učitelj klavirja v Glasbeni šoli. Že lani smo zabeležili nekaj prav lepih rezultatov in moramo priznati, da so se le-ti letos še stopnjevali. Tako je bilo opaziti mnogo napredka pri pianistih Smodejevi, Budnovi, zlasti pa pri Evi Nifergalovi, napredovali pa so tudi ostali učenci klavirja.

Zelo je iznenadil čelist Kos, ki napreduje iz dneva v dan. Tudi pri učencih na trobilih je ugotoviti precej smisla in veselja do posameznega instrumenta. Glede violinistov, katerim se mora priznati v primeru z lanskim letom tudi letos precej precej znanja in tehnike, pa bi pripomnili, da je zelo važno, da posvetijo njihovi učitelji veliko pozornosti uglaševanju instrumenta. Učenec, ki je sicer po svojem znanju v vsakem oziru za pohvalo, izgubi mnogo, če mu je violina previsoko ali prenizko uglašena. Precizno in točno uglaševanje violine pa je tudi eden najvažnejših pogojev za krepitev posluha violinista.

Vodstvu in učiteljskemu zboru šole gre vsa pohvala za trud in prizadevanje, da bi dosegli z učenci čim večje uspehe. Produkcija pa je spet pokazala v polni meri, da je glasbena šola v Novem mestu za razvoj glasbe izredno pomembna. Pribiti je treba, da že sedaj nastopajo nekateri učenci Glasbene šole v orkestru SKUD »Dušan Jereb«, kjer so se izkazali kot zelo uporabne moči. J. M.

»Up... draga, up... prišel sem večerjat... up, kako to, up... da si še pokonci?... up...«

I. avto-moto gorske dirke Mokronog-Trebelno

Mlado, vendar pa aktivno Avto-moto društvo v Mokronogu je v nedeljo 7. junija priredilo Dan ljudske tehnike pod pokroviteljstvom tovarišа Avblja Viktorja-Rudija, popoldne pa I. gorske avtomoto dirke pod pokroviteljstvom narodnega heroja tov. Jožeta Borštnerja. Na dirkah je sodelovalo 29 solo motorjev, 10 motorjev s prikolicami in 6 športnih dirkalnih avtomobilov. Srečali smo več znanih imen (Miklavčič, Malnarič Dušan, Mrak Peter, nemškega vozača Franca Kellerja itd.). Proga jer bila dolga 4.950 metrov ter po izjavi vrhunskih vozačev precej težka, vendar pa v najboljšem stanju, za kar gre zasluga Okrajnemu cestnemu odboru v Novem mestu.

Dirke so potekle brez nesreč, za kar ima precej zaslug predsednik Avto-moto društva Mokronog Božo Zajc in vodja dirk Slavko More.

REZULTATI

in zasedena mesta motoristov in avtomobilistov na dirki Mokronog—Trebelno. Motoristi izven dolenjskega sektorja:

1. Motorji solo do 125 ccm: 1. Mrak Peter, Ljubljana, DKW, 5 min. 15 sek. 2. Berič Franjo, Zagreb, Puch, 5 min. 41 sek.

2. Motorji solo do 250 cmm: 1. — 2. Jenko Anton, Tržič, Puch, 5 min. 05 sek. 1. — 2. Podberščck Drago, Ljubljana, Puch, 5 min. 05 sek.

3. Motorji solo do 350 ccm: 1. Podrekar Ivan, Tržič, Triumph, 5 min. 40 sek. 2. Bočkaj Edo, Zagreb, Triumph, 8 min. 30 sek.

4. Motorji solo do 500 ccm: 1. Pažur Stefan, Zagreb, BMW 5 min. 37 sek.

5. Motorji s prik. do 600 ccm: 1. Bulc Henrik, Mokronog, FN, 5 min. 14 sek. 2. Pažur Stefan, Zagreb BMW, 5 min. 23 sek.

6. Motorji s prik. do 1000 ccm: 1. Miklavčič Ivo, Ljubljana, HRD, 5 min. 12 sek. 2. Kurnik Ivan, Tržič, BMW, 5 min. 13 sek.

7. Avtomobili do 1100 ccm: 1. Petelin Srečko, Ljubljana, DKW, 6 min. 30 sek. 2. Santovec Štefan, Zagreb, Fiat, 6 min. 55 sek.

8. Avtomobili nad 1100 ccm: 1. Keller Franc, Nemčija, BMW, 5 min. 27 sek. 2. Ličan Karel, Kamnik, Jagwar, 5 min. 28 sek.

Najboljši čas dneva si delita Jenko Anton in Podberščck Drago z enakim časom 5 min 5 sek.

REZULTATI

in zasedena mesta motoristov dolenjskega sektorja.

1. Motorji solo do 250 ccm: 1. Peric Andrej, Novo mesto, DKW, 5 min. 45 sek. 2. Colarič Milan, Novo mesto, NSU, 6 min. 37 sek. 3. Turk Franc, Novo mesto ČZ, 7 min. 47 sek.

2. Motorji solo do 350 ccm: 1. Peric Andrej, Novo mesto, Standart, 5 min. 34 sek. 2. Rifelj Dane, Novo mesto, DKW, 5 min. 50 sek. 3. Znidaršič Anton, Mokronog, Harlej, 6. min. 25 sek.

3. Motorji solo do 500 ccm: 1. Erjavec Srečko, Stična, Puch, 6 min. 39 sek.

4. Motorji s prikolico do 1100 ccm: 1. Skedelj Alojz, Novak Dane, Zündap, Novo mesto, 6 min. 05 sek. 2. Kmet Ferdo st. Kmet Ferdo ml., BMW, Trebnje, 6 min. 24 sek.

Najboljši čas dneva dolenjskega sektorja ima Peric Andrej.

Milan Brešcak

Letno kopališče v Podzemlju

Na pobudo občinskega ljudskega odbora in Kmetijske zadruge v Gradacu ter s podporo okrajnega ljudskega odbora v Črnomlju bo Podzemelj še ta mesec dobil lepo urejeno letno kopališče ob Kolpi. Dela pri ureditvi kopališča so v živahnem teku. Letno kopališče v Podzemlju bo opremljeno s kabinami, bifejem, igriščem itd. Skozi vso poletno sezono bo letno kopališče v Podzemlju imelo tudi svojega upravnika, ki bo skrbel, da bodo kopalci in letoviščarji, ki jih bo privabila topla Krka, oskrbljeni z vsem potrebnim za dobro počutje. Ker bo v Podzemlju v mesecih juliju in avgustu taborila tudi počitniška kolonija belokranjske šolske mladine, bo v letošnji poletni sezoni v Podzemlju verjetno mnogo prilike za živahno razvedrilo. Vsekakor bodo podjetni Belokranjci z ureditvijo letnega kopališča v Podzemlju storili vse, da bi k topli Kolpi privabili tujce in domačine, ki se žele odpočiti in nabrati novih moči za nadaljnje delo.

Rešitev križanke »Polž«

Vodoravno: 1. Mir; 3. Roma; 6. orati; 8. ej; 10. spone; 11. tje; 12. si; 13. polži; 15. tja; 16. okel; 18. ko; 19. reklama; 22. v; 23. Tit; 24. okop; 28. skobec; 29. tira; 32. teran; 33. depo; 36. plovem; 38. roka; 41. steze; 42. ledina; 44. Amor; 46. jer; 47. titan; 48. kipim; 49. citat; 50. Tatar; 51. Nil; 52. dinarji; 54. ali; 55. OG; 56. kamenina; 58. oda; 59. cmok; 60. K. A.; 61. kanu.

Navpično: 1. Mi; 2. rop; 3. rano; 4. otel; 5. mi; 7. ropar; 8. ej; 9. jekla; 10. sito; 11. tika; 14. žolt; 17. Ema; 20. eter; 21. Kim; 22. vojaka; 24. okel; 25. koren; 26. obad; 27. penica; 28. st.; 29. topi; 30. iti; 31 Rim; 33. dati; 34. patim; 35. om; 36. prag; 36 a Vera; 37. Milin; 38. Rada; 39. oni; 40. kino; 41. pij!; 43. Nil; 45. otok; 47. Tina; 48. kra; 51. nek; 53. ad; 57. nu.

V gostilnah, kavarnah in javnih prostorih zahtevajte Dolenjski list!

V vsako hišo Dolenjski list! Berite in širite Dolenjski list!

V nedeljo praznuje mladina v Šmarjeti

21. junija bo priredil občinski komite LMS s pomočjo sosednih aktivov mladinski dan v Šmarjeti. Že dalj časa je šmarješka mladina prav aktivna, za nedeljo pa je pripravila: dopoldansko šahovsko tekmovanje, kjer se bodo pomerili aktivi iz Zbur, Bele cerkve, Šmarjeških toplic in Šmarjete. Partizan iz Šmarjete bo nastopil v odbojki, kolesarji Šmarjete in okolice pa pripravljajo polževe dirke.

Aktiv LMS Šmarjeta bo priredil vabljenim zastopnikom novomeškega okraja akademijo, na kateri bo nastopala folklorna skupina, recitatorji in pevci, gledališka skupina pa bo zaigrala »Vrnitev«. Popoldne bo mladinsko rajanje. Šmarjeta vabi mladino iz vseh krajev Dolenjske!

NOVOMEŠČANI!

Izšel je spominski katalog februarske razstave v Novem mestu z 11 reprodukcijami in opisom novomeških umetnostnih tradicij, kakor tudi z oceno slikarjev Lamuta, Moleta in Borčiča.

Interesenti ga lahko dobe v Državni založbi na Glavnem trgu v Novem mestu. Cena 50 dinarjev.

Na podlagi 15. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS št. 19-88-52) in na predlog Občinskega odbora Zveze borcev Trebelno izdaja Občinski ljudski odbor Trebelno

ODLOK

o razglasitvi 12. aprila za ljudski praznik občine Trebelno

12. aprila 1942 je bila na območju občine Trebelno v Zgornjem Zabukovju pri Blatenklancu prva borba naših partizanov proti italijanskim okupatorjem. Istega leta je bila 4. septembra na Trebelnem ustanovljena brigada »Matije Gubca«, v katero so bili vključeni vsi partizani — borci z območja občine Trebelno in drugi.

Zato izdaja Občinski ljudski odbor Trebelno tale odlok:

1. člen

12. (dvanajsti) april se razglaša za občinski ljudski praznik občine Trebelno.

2. člen

Ta odlok velja od dneva objave na oglasnih deskah, po razglasu na krajevno običajen način občinskega ljudskega odbora ter po objavi v Dolenjskem listu.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Trebelno, 1. junija 1953.

Franc Kafol, l. r.
predsednik občinskega ljudskega odbora

Lojze Zupanc:

Vražji kamen

Belokranjska pripovedka

Na Sračku ob Kolpi je star mlin. V tem mlinu je nekoč živel star mlinar, ki je mlel rumeno pšenico in zlato debelačo, a kmetom, ki so prinašali mlet zrnje, ni jemal nobene merice. Za plačilo je vzel le toliko, kolikor so mu pomeljarji pač sami dali.

To je zvedel vrag. Ujezila ga je mlinarjeva poštenost, pa da bi ga naučil prevarljivosti, se je nekega večera nameril k njemu.

»Zakaj ne jemlješ kmetom merice kakor vsi drugi mlinar ji?« je zarežal nad poštenim starcem.

»Zadovoljen sem pač s tem, kar mi sami dajo«, je odvrnil srački mlinar.

»A jaz hočem, da postaneš prevarant, kakor vsi drugi mlinarji, ki kmetom jemljejo preveliko merico!« je vrag togotno tiščal svoje.

»Potlej se nisi na pravega namahnil«, je odkimal stari mlinar.

»Če nočeš delati tako, kakor sem rekel, ti bom zrušil malinico«, je pričel groziti vrag.

»Pa jo zruši!« se je nasmehnil mlinar. »Bom pa drugo postavil, a poštenja mi ne moreš vzeti. Poštenje več velja kakor kup zlata.«

»Zapomni si,« je kričal jezljivi vrag, »že jutri opolnoči bom v tvoj mlin treščil največjo skalo iz cerkviške loze!«

Potlej je še grdo zaklel in odšel.

Naslednji večer pa je stari mlinar sam odšel v cerkviško lozo. Preden je ura odbila polnoč, je že zaslišal, kako lomasti vrag po temnem gozdu. Mlinar je brž splezal na visoko smreko. In ko je vrag, oprtan z velikansko skalo, prišantal mimo, je mlinar odtrgal z veje največji češarek ter ga zalučal vragu na butico... Vrag se je prestrašil, stresel skalo z grbače ter jo ucvrl, od koder je bil prišel.

Mlin v Sračku pa še danes stoji in melje kmetom pšenico in debelačo. Blizu vasi Cerkvišče pa je sredi loze velik kamen, ob njem raste najvišja smreka v gozdu, ki je zrastla iz češarka, s katerim je srački mlinar pognal vraga v beg. Tisti lozi pa pravijo Belokranjci »Pri vražjem kamnu«.

V vsako hišo knjige Prešernove družbe!

STE SE OB TEM KDAJ ZAMISLILE?

V življenju je mnogo malenkosti, ki se nam na prvi pogled ne zdijo važne, če pa se vanje poglobimo, moramo priznati, da prav zaradi teh prezrtih malenkosti trpimo. Ni med tem, kar nam dela težke ure, tudi nekaj naslednjih vzrokov?

Zlasti za malo večje otroke mnoge matere »nimajo nikoli časa«. Tako si vsaj včasih potožijo otroci med seboj, še pogosteje pa to sami molče prenašajo in se v to udajo. Prej ali slej pa si poiščejo družbo — bodisi slabo ali dobro, ki ima za njihove težnje dovolj časa in jih uči pač dobro ali slabo. Take matere so potem nesrečne, ker so se jim otroci tako hitro odtujili in so vedno od doma ter jih poznajo le, kadar so lačni ali sicer kaj potrebujejo.

Nismo prepogosto brez pravega vzroka nevoljne nase in na svojce ter nanje stresamo svojo slabo voljo, da se nas vsi izogibajo? Menimo, da imamo samo me vedno kopico dela, da samo me moramo vedno koga streči in da naš delavnik nima nikoli konca. Pri tem pa ne pomislimo, da je moževa služba sorazmerno težja in njegova skrb za zaslužek večja od naše. — Otroke šola dovolj zaposli, za razvoj potrebujejo gibanja v naravi, fizkulture, za duševni razvoj čitanje knjig itd. Ni prav, da jih vsako prosto uro zaposlimo z gospodinjskimi in kmečkimi deli, ki so pogosto celo mnogo pretežka za njihove fizične sposobnosti.

Ni li vzrok našega nerazpoloženja, ker si nikdar ne vzamemo časa za razvedrilo, ne za majhne spremembe, ki delajo življenje zanimivo. Povabimo nekaj znancev (skromen prigrizek, ki ga ob tej priliki postavimo na mizo, ne pomeni tako velikega izdatka), razvedrimo se ob njihovem pripovedovanju, družabnih igrah, duševnim stikom z ljudmi, ki so nam dragi. Pojdimo včasih v kino, gledališče, na predavanja! Neverjetno, kako se ob tem spočijemo, koliko laže se zatem spet lotimo vsakdanjega dela! Misli pa nam bodo še takrat, ko bomo trudne, rade uhajale k lepemu doživetju in delo bo često mimogrede opravljeno.

Morda smo včasih rade urejale družinske albume, prebirale staro pošto, izdelovale igračke, mrežile, kvačkale, muzicirale, dandanes pa si tega ne privoščimo več. Uredimo si delo tako, da bomo tedensko vsaj nekaj ur lahko delale to, kar smo nekoč najraje počele. Koliko veselja bomo imele s tem! Takšen opravek bo zdravilo za nervoznost, žalost in dolgočasje.

Čudimo se, da katerega znanca ali sorodnika, ki je včasih rad in pogosto prihajal k nam, kar nenadoma ni več. Ne mož ne otroci ne bodo tega krivi, kriva bo največkrat gospodinja. Morda je prišel, ko je bila najbolj zaposlena in nerazpoložena, pa mu je to dala čutiti. Večina ljudi takoj ob sprejemu čuti, če so dobrodošli. Kdor je tenkočuten, ne bo več obiskal družine, kjer mu je gospodinjin hladen sprejem pokazal, da je prišel o nepravem času.

Mnoge menimo, da je počitek podnevi neodpustljiva potrata časa. Ne kratimo si počitka med delom. Pojejmo v miru in lezimo po kosilu vsaj četrt ure! Čisto drugače bomo nadaljevale delo in prespan čas kaj hitro nadoknadile. Delo nam bo šlo res od rok, opravile ga bomo z veseljem in še za vsakogar bomo imele pripravljeno prijazno besedo. Prav to velja za nočni počitek. Če nam prija jutranje spanje, si uredimo marsikaj že zvečer, da zjutraj tiste prijetne pol urice poležimo.

Pospravljanje in brisanje prahu nas iz dneva v dan manj veseli. Prestavimo si za spremembo pohištvo, naredimo iz spalnice dnevno sobo in obratno, pospravimo s polic in omaric vse drobnarije, ki so sicer naši majhni spomini, a lovijo le prah. Kadar se nas poloti otožnost, pa le pobrskajmo v predalih in skrinjah po teh drobnarijah in bolj nam bo odleglo kot prej, ko se jih je oko tako navadilo, da jih ni niti več videlo.

In končno prepiri! Nam ne vzamejo včasih kar za ves teden vso dobro voljo? Če pa trezno premislimo, si moramo priznati: Prepir bi bile lahko odvrnile, če bi našle ob pravem času pravo besedo, ki bi jo bile morale izreči v miru in prijazno ter tudi odpuščajoče; če bi se zavedale, da se moramo imeti vedno v oblasti, kadar grozi oblak prepira; s tem, da na kričanje odgovarjamo s kričanjem, izgubljamo zmago v prerekanju; žal včasih še mora obveljati rek, da pametnejši popusti. Odkrit, a miren razgovor koristi desetkrat več kot vse hude, v jezi izrečene besede.

Še mnogokaj nam jemlje življenjsko vedrino, nas teži in zaradi mnogočesa še trpimo. Učiti bi se morale živeti od tiste preproste kmečke žene, ki je imela osem otrok, pa danes kot stara mati kaj rada smehljaje pravi:

»Kaj se pravi biti živčen, pa res ne vem!« In res! Nikoli je nisem videla slabe volje, nikoli je ni vznemirjal jok in prepir otrok, nikoli ni tarnala nad kopico dela. — »Kolikor morem, pač naredim! Otroci ne zrastejo, če se ne jočejo in ne pretepajo. Možje pač morajo godrnjati. Da smo le zdravi in vsi živi, pa se že da živeti!« To je bila njena življenjska modrost, zaradi katere je lahko prenašala vse težave, pod kakršnimi bi mnogokatera izmed nas klonila. Prepričana sem, da je večini izmed nas bolje kot njej, pa smo vendar dosti bolj živčne, mnogo redkeje nasmejane in mnogo manj srečne! —zg.

Po kosilu: »Mama lačen...«